

ALBINA CARPATILOR

f^{oi}ă beletristică, științifică și literară
cu ilustrațiuni.

Redactor :
Iosif Popescu.

Editor :
W. Krafft

Apare în Sibiiu

la 15 și ultima fiă-cărei luni în fascicule de câte două c^{ole}.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:		Pentru România:	
Pe an	6 florini — cr.	Pe an	16 Lei noi.
" 6 luni	3 " "	" 6 luni	8 " "
" 3 "	1 " 50	" 3 "	4 " "

O fasciculă costă 25 crucerⁱ seu 70 bani.

Abonamente se pot face ori-când; anul abonamentului se incepe cu 15 Octomvre și se incheie cu 30 Septemvre.

Abonamentele se fac la editorul W. Krafft in Sibiiu, la birourile postale și la librării.

Prețul abonamentului se p^{ote} trâmite din Austro-Ungaria prin asignațiuni postale, din România în bilete hipotecare și în marce postale.

Autori și editorii de cărți sunt invitați a trâmite câte un exemplar spre recensiu.

SUMARIU.

Text: Amor și ortografiă, novelă originală, (continuare). — Fecióra, poesiă de N. Niculenu. — Studii despre teatre: *Teatru în China*, de Frédéric Damé. — *Nepotul ca unchiu*, comediă în 3 acte, tradusă după Schiller, de Petra-Petrescu (fine). — *Bradul la poporul român*, de S. Fl. Marian. — *Scurtă privire istorică asupra arhitecturii*, de Iosif Popescu. — *Că-ci te iubesc . . .*, poesiă după H. Heine, de P. — *Ași plânge . . .*, poesiă de Teodor Bota. — *Anul nou în familiă*, de G. Droz. — *Varietăți, Bibliografiă, Gicitură de semne*.

Ilustrațiuni: Teatrul la Chinezii: O reprezentațiune teatrală. — Emigranta.

Pe copertă: Partea umoristică: *Incognito*. — Cronica. — Anunțuri.

Incognito.

I.

— „Gligore, tu ca medicinist ar trebui să știi acurat cât e cine-va în stare să sufere fîmea.”

— „Acurat? Hm, asta e foarte relativ, cel puțin înțelegerea ta e pusă în mod îndoiios. Întăiu atîrnă dela persoană însăși, dela individul, care flămîndește. Al doilea atîrnă dela împrejurarea, decă respectivul a avut un traiu bun sîu e slăbit prin un traiu rîu.  r al treilea, și acesta e lucrul de c p tenia, p n  la ce grad dorești să știi, că s'ar putea întinde f mea, — p n  la boln vire, p n  la nebulnia s u p n  la m rte.”

— „D u! tu poți să sperii pe cine-va; dar Inchi-puește-ți, că persoană, care p tinește sunt eu.”

— „Bine, atunci îți voi r spunde cu destul  probabilitate. Pregătește-te ins  mai înt iu, pentru orientarea mea, la unele întrebări.”

— „Te rog, intr b !”

— „De c t timp fl m ndești?”

— „Eu? — Cum?”

— „De nu mă 'nșel, în timpul din urmă am postit am ndou  cu aceșii acurat t .”

— „În faptă, mi se pare c  ai dreptate; ins  de c nd ține asta?”

— „O să vin în ajutor memoriei tale celei slabe; caf ea de ieri-dimin t  este cea din urmă, cu care ne-am împăcat stomachul nostru. — Așteptă să  i-o spun și mai apriat; caf ea am băut-o la 9 ore; acum sunt cam șese ore prin urmare în total 33 de ore.”

— „Trei-deci-și-trei de ore?”

— „Adev rat este, și tu nu simți nici dureri în regiunile stomachului, nici nori de am teli?”

— „Nu, de loc.”

— „De altcum ar fi și prea cur nd. Mi se pare ins , că tu poți răbda o porțiune bunis r  de f me, inc t starea ca prezentă va dura aproape trei patru zile, după care va urma o anumită slăbiciune, care va crește mereu, și în timpul acesta f mea se va pierde cu neetul; după aceea vin leșinuri, dureri de stomach, c te-va zile mai t rziu nebulnia și în fine mórtea.”

— „Minunate prospecte.”

— „Da, știința nu e în stare să-ți procure alte speranțe.”

— „Eu cetisem unde-va, că o vită, care din întâmplare a fost închisă într'o colibă țer nesc , s'a nutrit trei luni de zile din talpa unui c lțun vechiu.”

— „Inc rc , p te-ți succede și ție în felul acesta.”

— „Durere, trebuie să renunț la amicabilul t u ofert fiind că eu nu mă număr în specia vitelor. Pe l ng  aceea, după cum știi prea bine, afară de cele două talpi, ce se află la unicii mei c lțuni, nu posed altă p iele disponibilă.”

— „Dec  stă lucrul astfel, nu-ți dau sfatul să faci acest interesant esperiment științific; apropo, inbite Ioniță, nu ți se pare și ție că aici e infric șat de frig?”

— „Hm, de frig tocmai nu m'așii putea pl nge; tu încă ai degera mai pușin, dec  te-ai hotări a urma principiului meu de inc ldire.”

— „Principiul meu zace pe bas  științifică!”

— „Atunci, poștim deger  mai departe.”

Acum se făcu o pauș , de care ne vom folosi pentru a ne face cunoscuți cu cei ce-șii petreceau astfel și cu lucrurile din giurul lor.

Scenă acest  se petrece într'o adev rat  „chili  de student” român, chili  cu trei trepte, de o mărime mijloci , cu mobilele cele mai neapărat de lipsă; o canapea vechi , pe care-șii recreaser  deja mai multe generațiuni membrele ostentive, forma mica seul  de l cs. Într'on sertar lângă p rete erau c te-va cărți, în fața ușei c te-va fotografii și un cuier cu diverse chipurii. Locuitorii, pe care ne permitem a vi-ı recom nda, sunt frații Gligore și Ioniță Cosmașcu, cel dint iu student de medicină, al doilea jurist, am ndou  fiind de o v rsta de c teva ani. Ioniță, cel mai mare, este un om de o mare simpatie, dar acesta fără para chior  în pungă. În odaia din fața, unde se află un scaun de lemn, cade. Ioniță stă ghemuit ca un ariciu în

tr'un colț al sofei; o haină și un căpușă ușor le pusese peste sine drept scut în contra frigului. Gligore e de părere, că mișcarea e mai inc lditoare; imbrăcat în vestimentul său de casă și inv lit în pledul de c l tori  se preamb la neobosit prin chili , inc cmai ca leul în c sulia sa.

— „Știe dracu!,” inceptu  r șii Gligore conversarea, „tutunul nu vrea ast dii să ardă de loc, nu cum-va știi tu, ce e cauza?”

— „Ba, da,” răspunse Ioniță cu blândete, „fi voi  fi muiat de sigar cu prea multă apă.”

— „Ce? — Ap ? — Omule, ai nebunit?”

— „Ba de loc; din contră, cred că sunt foarte înțelept; tu știi, că proviziunea n str  de tutun e acum pe sf rșite, tu fumezi dina intr g  ca un Turc, eu am fost at t de șiret, de l'am umeđit pușin, ca să nu se trec  aș  de iute.”

— „Tare șiret! A umeđii, înțelegi tu, a v rsa un hectolitru de apă peste tutun; în privește, tutunul e ud p n  dincolo!”

— „Ți-l poșii sv nta pe cuptor,” observ  Ioniță cu umor.

Gligore privia la el cu o față, ce nu se p te descrie; c -ci cuptorul, care nu fusese inc ldit de c te-va zile, se părea că de m nii impr șcii o rec l  infric șat .

Gligore, mai pușin iritat, află de bine să tacă, ca să nu provoce o scenă, care ar fi putut produce c rt . Ioniță ședea apatic în colțul sofei și fuma. Singurii nori de fum, ce creșeau din ce în ce, anunșiau, c   menii n ștri sunt confund ți în cugete ad nci.

Cam o  r  staser  am ndou  în tăcere. Gligore d'odan -șii aruncă p telul și vestimentul de casă, și inceptu a se imbr ca. Ioniță se uită la el uimit. Mai mult se miră el ved nd c  Gligore în loc de a-șii lua un chipi  său o căciulă  i ales  o p l ri  mare și vechi . În fine nu se putu răbda și dise:

— „Ei, dar inc tr u, nu vrei să mă ieii și pe mine?”

— „Nu, tu mă vei incurca numai.”

— „Incurca? — Cum aș , ai p te vre un rendez-vous?”

— „Vr u să mi-l găsesc.”

— „Nu te pricep de fel.”

— „Dumnezeule, nimic mai simplu; eu nu înțeleg, de ce să aibă numai militari dreptul de a cina și de a se bucura de dragostea buc t reșelor; eu mă duc incognito la f ntana cea mai d'aprop . Adio!”

Cu acestea dispăru. Ioniță era tare emoționat. El ieși din unghetul său și inceptu a medita asupra cuvintelor enigmatice ale frate-său. „Dragostea buc t reșelor, cină, f ntana cea mai d'aprop ! Ce va să  ic  asta? D r Gligore nu se va 'ncerca...? Nu, nu, asta ar fi o nebulnia, ar fi frumoșă glum ! — Și totuși, mai așii crede, că Gligore vrea să cuceresc  o buc t r s , — colosală ideii! — P n acum a avut tot-d una noroc pe lângă femeii, pentru ce să nu triumfeze și asupra inimii unei buc t reșe? O mi  de dracu! Ideia nu e rea, dar e grea de executat. — Adev rat, că e desperată pozițiunea în care ne aflăm noi. Toți colegii n ștri s'au depărtat pe timpul ferilor, numai noi am ramas aici din simpla caus , că ne-am suflat paralele cu ușurătate. Imprumut n'ai dela cine cere, și p n  poim ne nu căpătăm nici o lescae. La dracu! r u ne-a mai mers, dar ea acum nic -odată. Prospectele pentru viitor sunt de altcum mai mult dec t strălucite. De nu inghet aici p n  vin paralele, ne prăpădim de f me. De scăpare nici nu p te fi vorba. Chiar orologii nu-l mai p te omul duce la muntele de pietate, pentru că aci e aședat de mult la  ernat. Frigul  st  infric șat în astă blăstămată de odai , mai îmi vine să cred, c'acii e mai frig ca afară! De-ar veni în momentul acesta un factor și mi-ar aduce banii, l'așii sórta de-ar  ta să m r . — Ban, afurisită iscodire, tu eșii r ul cel mai mare, c nd nu te posede omul. — Dar, cum vin eu acum să filosofez! Limștește-te, stomachule; ce-ți folosește, chiar și dec  te m nii. O, de-ar putea omul să

P.D.T. 791

Nr. 6.

Tomul IV.

Sibiu.

31 Decembrie

1879.

ALBINA CARPAȚILOR.

Apare la 15. și ultima fâ-cărel lună, în fascicule de 2 cole. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 6 fl., pe 6 luni 3 fl., pe 3 luni 1 fl. 50 cr.; pentru România: pe an 16 lei, pe 6 luni 8 lei, pe 3 luni 4 lei. — O fasciculă 25 cr. sâu 70 banf. — Abonamentele se fac la editorul W. Krafft în Sibiu, la colectorii, la oficiile postale și la toate librăriile.

Amor și ortografia.

Novelă.

(Continuare.)

Iulia cânta adorabila arie din „Preciosa” lui Weber:

Singură-s dar tot cu tine,	Orî ce-oiu dice, orî ce-oiu face
Că-cî l'al lunel resărit	Orî de merg, orî-dacă șed,
Dulce luce'n giur de mine	Și de sufer și de-mî place
Chipul tēu cel prea iubit.	Tot de tine eu visez.
Ca o stea ești tu departe	
Și ca ea sclipești mereu,	
Eū te veđ dar tot n'am parte	
Să te string la pieptul meū.	

Vocea ei dulce și pētrunđetōre șcia da ariei atāta expresiune tot-deodată melancolică și pasionată, încât părea ieșită din adâncul inimei sale. Cu deosebire în cele două versuri din urmă glasul ei căpētā un ușor tremur, era duios ca lacrimile unui ochiū plin de dor, era un reproș și o protestare, un necaz și o durere sfâșietōre. Iancu se oprise în loc, era cu capul rădicat și cu ochii îndreptați asupra terasei iluminate, de unde resuna acel cântec făr-mecător. Două lacrimi amare curgeau lin pe fața lui contractată de durere, două mărăgăritare scăpate fără voiă din prinsōrea lor. Ele erau cea mai viă dovadă despre măestria deosebită și adevērul, cu care interpretase cântăreța frumoșa inspirațiune a compositorului.

La finea ariei vocea Iuliei se intrerupse de odată, degetele ei darā clavierului o lovitură nervōsă, care resunā în sufletul lui Iancu, asemenea unui strigăt de alarmă. Instrumentul și vocea amuțiseră, ēr tinērul poet observā pe terasă ore-care mișcare; se părea că Iuliei i se făcuse reū, ēr cei de față cercaū să o liniștescā. Cātā durere simția sērmanul tinēr de a șci pe fata adorată într'o apropiere atāt de mare, și totuși el să nu pōtā a-i alerga în ajutor, să nu o pōtā a consola, să nu o pōtā a protege cu iubirea sa în contra unei lumi întregi. Atunci îi trecură prin minte cuvintele: Ca o stea ești tu departe . . . și el recunoscu adevērul situațiunii.

Da, ea era aprōpe și totuși departe. Poetul avu în aceste momente o ideā aspră despre supliciu lui Tantalus.

Într'aceea, după mișcările ce se vedeau pe terasă, Parafescu se pregătia de plecare. Se vedea darā, că indispozițiunea adevērată seū prefăcută a Iuliei nu trecuse cu totul, și viitorul ei logodnic simția că e cuvincios să-și lase logodnica până a două și în grigea părinților. Iancu își strînse inima cu amēndouē mânăle, că-cî cât de curēnd Iulia era să vină, și fericirea îl gāsia mai slab, decât nenorocirea. El auđi ușile deschidēndu-se și inchiđēndu-se, auđi pașii lui Aurel pe trepți și în curtea pardosită, încā un minut și se va deschide pōrta principală pentru a lăsa să trecā pe fericitul seū rival. Apoi liniște va fi . . . porțița grădinii se va deschide încet și . . . Ea va apărea.

Să fi fost ore iluziune! Porțița se învērți-fără șgomot în țitinele unse cu îngrijire, și în grădină intrā . . . Parafescu. Iancu se afla atāt de aprōpe de el, încāt n'avu timp să se ascundā, deși prima sa mișcare fusese în sensul acesta.

Advocatul se apropiā cu liniște de poet și-i dișe cu o voce apēsată, pe care cercā să o facā cât se pōte de lină:

— „Domnule, ași putea să te iēu drept un hoț, care pētrunde în curți străine, și să te dau în mână argaților, dar șciū ce te aduce aci și nu voiū să se facā scandal în ajunul logodnei mele. Te provoc dar în interesul d-tale să te lași de o ideā nebuună și să nu mai cerci a face nefericirea unei nobile fete.”

— „Într'adevēr, domnule,” îl intrerupse Iancu, care după un moment de surprindere se liniștise, „dēcā ai fi atāt de atos-șciutor, ar trebui să recunoști, că d-ta cerci a face nefericirea unei nobile fete, și te-ai abate dela un proect, care nu pōte atrage, decât blăstem asupra capulu d-tale.”

— „Veđ cu neplăcere, domnule, că nu vrei să ascuți

de un cuvânt sincer; dar ași vrea să știu, cu ce ai putea d-ta susține o femeie, chiar când ai căpeta-o dela părinții ei?"

— „Neplăcerea mea e încă mai mare, domnul meu, când te ved amestecându-te în afaceri care nu te privesc. Cu toate acestea ași vrea și eu să știu, cum vei face fericierea unei fete, care te urgisește!”

— „Acum am vorbit destul,” țise Aurel cu o voce mai tare, „am cercat să te conving cu binele; de vreme ce nu vrei să înțelegi, află că voi întrebuița mijloce estreme: unul din noi trebuie să fiă sacrificat.”

— „Îmi place cel pușin, că ești resoluit. Eu încă n'am altă dorință, decât să te ved delăturat. Dar te-ași ruga să-ți moderezi vocea pentru a nu provoca scandalul, de care vorbeai...”

— „Și de care ți-e cam frică, după cum ved. Ei bine, nu ne rămâne, decât să cercăm norocul armelor.”

— „Acesta e un cuvânt înțelept, domnul meu,” țise Iancu convins, „și-mi place a constata că cel pușin în punctul acesta simțământul de onoare nu-ți este străin.”

— „Observarea d-tale este o nouă insultă, și ard de dorință să o spal în sângele d-tale.”

— „Nu, domnule, nu trebuie nici vârsare de sânge, nici sgomot. Óre scandalul n'ar fi tot așa de mare, când s'ar auzi în orașelul acesta că cutare și cutare s'au bătut pentru d-ra Iulia?”

— „Ai dreptate, domnule, trebuie să ne ferim cu ori ce preț de a aduce în joc numele logodnicei mele. Și cu toate acestea nu ved alt mijloc, decât mórtea unuia dintre noi, pentru a lăsa celuiilalt calea liberă.”

— „Ar fi încă mijlocul, de a trage la sorți, care să rămână și care să se depărteze, dar acesta mi se pare atât de laș, încât eu cel pușin nu-l adoptez.”

— „Și eu tot atât de pușin. Dar, ce idee! ne rămâne duelul american.”

— „Adevărat, nimic mai simplu. Vom trage la sorți și cel care va pierde se va sinucide. În modul acesta se scapă aparițele.”

— „Ideia este bună și ușoră de executat. N'avem lipsă nici de martori, nici de arme. Cel care va avea nenorocire, va muri de mórtea, pe care și-o va alege singur. Nimeni nu va ști motivele rezoluțiunii sale și situațiunea se va limpezi.”

— „Este de interes însă, ca lumea să nu vadă, că am fi în vrazbă, pentru ca să nu pótă presupune nimic.”

— „Atunci vom arangea lucrurile în modul următor. Astă sêrá vom merge de odată la „Împêratul Romanilor,” unde vom găsi mai tótă societatea română adunată. Aci ne vom aședa la masă cu ceilalți, vom cere câte un păhar de bere și cel care va fi mai întâiu învitat de societate să-și goléscă păharul, va fi destinat să móră. Suntem amândouă cunoscuți de o potrivă, așadar hotărîrea va fi numai un joc al sorții.”

— „Mă înviesc, domnule, la toate condițiunile puse de d-ta, dar chiar în momentul acesta nu pot să ți le implinesc, va fi timp mâne sêrá,” observă Iancu aducându-și aminte de întâlnirea sa cu Iulia.

Aurel înțelese cauza acestei șovăiri, dar scopul său era să opréscă cu ori ce preț pe cei doi amanți de a se întâlni.

— „Nu știu, domnul meu,” țise el, „la ce să atribuesc acéstă șovăire; mă faci să presupun o lipsă de

curagiú. De altcum acésta nu mă genézá de loc. Décă nu vrei altfel, mă silești să pășesc chiar aci la mijloce violente.”

— „Cuvintele d-tale nu sunt chiámate a mă intimidă, domnule;” observă Zefirescu, care se vedea constrîns a renunța la fericierea, ce nutrise cu atâta ardóre, „dar sunt gata a te însoți, pentru a evita să atingi cât de pușin bunul nume al d-șórei Iulia.”

— „Să mergem,” încheiă Parafescu și porni înainte.

— „Să mergem!”

Cei doi bărbați ieșiră din grădină păstrând cea mai adâncă tăcere. Între ei era să se sêvêrșéscă o dramă teribilă, de aceea știindu-se neobservați, fiă-care își trăgea socotéla cu conștiința sa. Când se închisese portița după ei, lumina se stinsese în casa lui Renténu și terasa se afla în întunerec. Ómenii casei se retrăseseră în camerele lor.

Nu mai odăea de dormit a Iuliei era iluminată. Tinêra fată ședea într'un fotel cu privirea tristă și cu capul rezimat pe mână. Tot aci se afla și dómna Renténu, ședând în apropierea ei. Se vedea că biéta dómna combate efectele somnului pentru a veghea asupra ficéi sale, pe care o credea bolnavă.

— „Cum te mai simți, dragă Iulio?” întrebă ea.

— „Cu mult mai bine, mamă dragă,” răspuse acésta.

— „Du-te, dragă, de te culcă, nu-ți strica obiceiul pentru mine. Eu voi ieși cu „lelea” pușin în grădină, și la aerul prós-pet al serii sântatea și liniștea îmi vor reveni.”

— „Așa de târziu în grădină? A înoptat de tot. Nu ți-e frică?”

— „De ce să-mi fiă frică? Nóptea e destul de luminósă, și-apoi lelea va fi cu mine.”

— „Puternic sprigin!”

— „Nu te teme de nimic, mamă dragă. De multe ori e de ajuns să fiă un copil cu noi pentru a ne inspira curagiú.”

— „Fă cum vrei, draga mea; dar îngrijește de tine. Ea-ți un șal pe umér! Nópțe bună, Iulio,” și d-na Renténu își sárută fata pe frunte.

Când rămase singurá, Iulia deschise feréstra și respirá deliciosul aer al serii. Se părea că puterea de viétă și activitatea îi revin în mészura, în care aerul curat pê-trundea în plumânile sale. O ușorá adiere fluștura o mică buclă de pêr resfirată pe fruntea ei. Ochiul Iuliei se pierdu în umbrele nopții, se cufundá în misterele ei, cercă a strê-bate desigurile grădinei, care se putea vedea din camera ei. Dar nici un sgomot nu atrase atențiunea ei, nici un lucru estraordinar nu ajunse la ochiul său.

— „Vino, lele, să mergem în grădină,” țise ea către bêtrâna servitóre, care chiar sfêrșise ultimele pregătiri pentru culcare.

— „Să mergem, coconiță dragă,” repetá bêtrâna luând un șal, pe care-l aședă pe umerii Iuliei.

Apoi amêndouă coborîră scările în tăcere, deschiseră portița grădinei și pêtrunseră în locul, care cu câte-va minute mai nainte fusese martorul unei scene violente.

Căutătura Iuliei rétăcia în toate direcțiunile, fără a găsi ce căuta. Tinêra fată înaintă în tăcere pe alea presárată cu nisip, lăsá pavilionul în stânga sa, strebátu páduricea de brađi, și ajunse până în fundul grădinei. Portița de aci era închisă, dar nu încuétă. Nicăiri însă nu se vedea urma lui Iancu.

— „Ce s'a putut întâmpla?” cugetă ea în sine, întorcându-se pe urmele sale. „De ce n'a venit?”

Apoi se adresă către lelea Dochia.

— „Spune-mi încă odată, lele: ce-a Țis astăzi d-nul Zefirescu?”

— „Era plin de bucuria nebună, nu se putea stăpâni nici o clipă. Deși i-am spus c'am pierdut bilețelul, ȡensul ȡicea că înțelege totul din cuvintele mele, și că e cel mai fericit om din lume.”

— „Ciudat lucru!” cugetă Iulia. „Trebuie că i s'a întâmplat ceva, de n'a venit. Dumnezeuule, Dumnezeuule, de ce n'ai îndurare de noi!”

Înzadar străbătu ea grădina în toate direcțiunile așteptând și sperând încă, Iancu nu se arăta și nu se putea arăta.

În fine Iulia descuragăta, cu ochii lacrimați, urcă ȡră-și scările și se închise în odăea sa de dormit.

— „Lasă-mă, lele Dochio,” ȡise ea.

Bătrâna ieși.

Tinera fată rĂmase în prada cugetărilor celor mai dureroase. Presimțiri negre îi agitaă sufletul și-i răpiaă somnul. Înzadar căută ea repaos în albul seă așternut, somnul nu închise pleoapele sale obosite. Visurile veniră, dar visuri aveau, care o torturaă mai rău, decât suferințele fizice.

— „Măne logodnică!” suspină ea. „Nu, nu, acesta nu se pĂte! Ar trebui să fiă părăsită de totă lumea și de Dumnezeu, pentru a suferi acest martiriu. Ah! de ce n'a venit el! PĂte amĂndouă am fi găsit vre un mijloc de a combate răul. Ce să se fi întâmplat, Dumnezeuule!”

Astfel erau cugetările, care se învĂrtiau în capul ei, înfierbĂntat. Apoi trecură pe dinaintea sufletului ei ca într'o laternă magică toate scenele de când cunoscuse pe Iancu până în ȡiua de astăzi. Ea-și aduse aminte de toate începuturile timide, care cu încetul se prefăcură într'un simțĂment de o putere covĂrșitoare. Oh! ce planuri de un viitor fericit își croise ea. Și aceste planuri i se pĂreau atuncĂi atât de ușore de implinit. Cum ar fi creȡut, că două inimă iubitoare pot vre-odată să fiă despărțite! Și acum toate proiectele se dĂrimaseră, ca un castel de cĂrți, pe care-l construșce adesea mâna copilului. Totul fusese vis, ȡr acum realitatea crudă apĂrea!

Și Iulia, gĂndind astfel ajunsesse într'o stare mijlocie între somn și aveau. Precum se întâmplă în acĂsta stare chiar Ămenilor celor mai tari, lacrimi curgeau din ochii ei și oftări îi tresăltaă pieptul. Apoi obosită, sfĂrimată trupeșce și sufleteșce, ea adormi suspinând, ca copilul plĂngĂnd, pe care-l adĂrme mama la sinul seă.

VII.

Mai în toate orașele Transilvaniei se află câte un cuib, unde se adună inteligența română. Lucrul ciudat este, că firma „ÎmpĂratul Romanilor” vine înainte atât de des, încât se pĂte admite că este caracteristică. Să fiă acĂsta un rest de adorare pentru marele împĂrat, care a cĂlcat odată frumosul pĂmĂnt al Transilvaniei, seă este o imitațiune a orașelor mari din Austria, nu șcim. DĂcă am ales acĂsta firmă, am fĂcut-o fiind-că ea este cea mai usitată. În orașul nostru așadară, pentru moment „ÎmpĂratul Romanilor” era centrul de concentrațiune al inteligenței, și în deosebi al tinerimei române. Tineri advocați, doctori în drept, medici, funcționari, profesori, neguțĂtori de școla

nouă, veniau aci la un pĂhar de bere, nu atât pentru a-și stĂmpĂra o sete, pe care nu o simțiau, cĂt pentru a petrece cĂte-va momente vesele. Și într'adevăr rar se întâmpla, ca un obiect de conversațiune serios să atragă toate acele suflete june, lacome încă de veselie. Chiar Ămenii mai în vĂrstă, cari întrau în cerul lor, cu voia fĂră voia trebuiau să-și „sacrifice pĂrul cĂrunt pe altarul veseliei.”

E lucru fĂrte natural, ca în orașul nostru, precum în toate orașele din provincie, întâmplările ȡilei să-și afle raportori zeloși. Nu se gĂsia o mică noutate, fiă cĂt de neînsemnată, de care să nu profite cine-va pentru a înveseli cerul întreg. Când se ivia însĂ un mic scandal, cĂt de mic măcar, atuncĂi cel mai bine informat îl descoperia cu o plĂcere nespusă. Domnia așadară ceea ce germănul a însemnat atât de caracteristic cu terminul de „Tratsch”. Este rușine ca între bărbăți să-și gĂsĂscă loc o slăbiciune, pe care secul „tare” o atribuie femeilor, dar . . . e atât de ușor și de practic a rĂde pe conta altuia. La mulți „traciul” este o mască pentru a-și acoperi goliciunea spirituală, la alții cu Ăre-care spirit, el este un nou aliment, pentru a înălța veselia generală; în sfĂrșit, ca să imităm o frasă bine cunoscută despre un mare stat, „dĂcă traciul n'ar exista în orașele de provincie, el ar trebui inventat.”

Într'adevăr despre ce să vorbĂscă o societate, care se întrunesc des? Să fiă spiritul membrilor ei cĂt de bogat în cunoștințe felurite, tot va sosi un moment de obosĂla, când conversațiunea va lĂngeȡi. În astfel de momente societatea respectivă se acată de cel mai mic lucru, precum cel ce e să se nece se apucă de un paiu. Ceea ce înalta dată este un mijloc de scĂpare, devine cu încetul un obicei, care se înrĂdĂcinează și nu mai pĂte fi stĂrpit.

De altcĂm numai Ămenilor străordinari, cari se înălța de-așupra vulgarului și strălucesc de o lumină rară, le este dat a găsi în cĂmara de provisiuni a spiritului lor un aliment neseecat. Acești Ămeni rari nu vor avea lipsă nici cĂr de societate, cĂ-cĂ n'au trebuință să împrumute dela alții, ceea ce dĂnșii posed cu imbelșugare. Ei sunt ca Ămenii tare bogați; magazinele lor sunt încĂrcate cu produsele cele mai felurite, punga lor plină; așadar ei n'au nevoie să cĂră dela alții nici produse nici bani.

Ămenii rari vor fugi chiar de societate, care pĂte le întrerupe numai cursul ideilor lor. Ei vor cĂuta singurătatea, unde se vor închide de ochii lumei și vor trĂi din provisiunile spirituale, ce și le-au adunat în decursul timpurilor.

Dar generalitatea Ămenilor alĂrgă la societate, cĂrcă să gĂsĂscă mai mulți, cĂrora să le comunice ideile sale, pentru a găsi la ei aprobare și încuragĂre, seă pĂte îndrumare la o altă cale mai bună. Ei sunt ca copiii, cari nu cutĂză să Ămble singuri, ci se spriginesc tot pe alții. Și acĂsta este un noroc, pentru că stĂnd lucrurile altfel, viața socială ar deveni un mit. Ămenii au lipsă unui de alții pe toate tĂremurile, este bine să-și întrunĂscă dar puterile, pentru a ajunge la scopul, pentru care sunt destinați. De ce să blameze cine-va societatea pentru micile defecte pe care le are? Perfecțiunea este o plantă, care nu creșce pe sĂrmanul nostru planet.

De astă dată societatea era completă. Chiar doctorul SalitrĂnu, care ar fi putut fi clasat între Ămenii rari amintiți mai sus, nu despretăuse a se așĂda la o masă,

unde o tinerime veselă își începuse conversațiunea sa ușoară. Ce e drept Salitrénu juca de astă-dată un rol mai mult pasiv decât activ. Spiritul său recunoscut de totă lumea își căpătase un fel de patentă. În rarele sale întruniri cu societatea din orașul nostru dase atâtea probe despre superioritatea sa morală. De aceea toți aveau orecare respect de el. De astă-dată Salitrénu părea foarte distras, dânsul se părea cufundat în cugetări, care-î absorbiau totă puterea sa sufletescă. Nimeni nu-și esplica motivele acestei distrațiuni, trebuia ca un lucru important să se fi întâmplat. Numai câte-odată o observațiune sarcastică intruștea pe cei ce istorisiau vre o întâmplare a zilei, și producea ilaritate generală. De ce Salitrénu nu rămăsese acasă, decât sufletul său era atât de turburat? De sigur el nu venise aci, ca să-și petrecă, deore-ce se părea că nici nu ascultă ceea ce se spunea în giurul său. Trebuie că un motiv particular îl făcuse să-și părăsescă oada sa de lucru.

Ômenii, cari au ajuns la o vârstă destul de înaintată, fără a se căsători, sunt espuși la două casuri, întru cât privește afecțiunile lor. Său își concentrează totă puterea de iubire a inimii asupra lor Insuși, adică devin ômenii cei mai egoiști, său găsesc o ființă pe care o adoptează ca obiectul afecțiunilor lor. Doctorul Salitrénu, după ce fusese înșelat de o femeie adorată, renegat de un amic, în care avea credință, luase calea de mijloc, se aruncase cu totă puterea sa intelectuală în brațele științei. El se hotărise să nu trăescă decât pentru această dină, a căreia atracțiunii puternice le cunoșcem numai după ce ea ne-a răpit ori-ce bucurie lumescă, ne-a secat mēduva vieții și ne-a prefăcut în niște mumii atrăgēndu-ne încet către mormēt. Știința este o amantă teribilă, care ne obosește sufletul, ér corpul îl dărăpăneză; ea e capricioasă, cochetă ca și o femeie frumoasă; ne dă acelși încântări, când ne permite să întrevēdem unul din misterii ei, și ne descuragēză tot așa, când se ascunde în recelă nestrăbătută. Cu toate acestea Salitrénu o adoptase, pentru că mărirea sa de suflet nu-î permitea să devină egoist. El făcea știință din amor către știință, ér nu pentru a-și îmbunătăți starea sa materială. E adevērat, că această procedură îi vindecase în cât-va inimă rănită de mōrte, întru cât uitarea durerii este vindecare. Dar îndată-ce spiritul său obosit îl silia să părăsescă pentru un moment cărțile și aparatele sale științifice,

durerea renășcea în inima lui și tăia brazde adânci și amare în acel pământ nobil. Veni un moment, în care obosela spirituală se făcu tot mai mare, ér durerea repețindu-se în intervale tot mai dese, căpētă o intensivitate considerabilă.

Salitrénu avea necesitate de a iubi ceva material. El nu-și cunoscuse la început compleksiunea simpatică a organismului său, de aceea creșuse că va fi de ajuns să sugrume îmboldurile inimii pentru a le ucide. Dar asemenea hidrei lui Hercule, puterea lui de iubire avea mai multe capete; și când Salitrénu, tăind un cap, credea că a ucis monstrul, acesta îl înțēpa cu un nou cap. Cum să facă? Se vedea redus a rămănea chinuit tot restul vieții sale, decât nu va găsi un mijloc de scăpare. Dar cum? Să iubescă o femeie? Singură această idee îl făcea să se cutremure, că-cî îi amintia pe aceea, care l'a înșelat. Și-apoi trecuse peste vērsta, la care o femeie pōte rēspunde la amorul unui bărbat. Să-și caute un amic? Amicițiia nu mai avea preț pentru el.

Lui Salitrénu îi trebuia un fiu. Da, un fiu, pe care să-l iubescă cu totă îmbelșugarea de simțēmintē a marelui său suflet și să-l acopere cu bine-facerile frumoșei sale averi. Această idee îi suridea. Un fiu nu putea să-l înșele, nu putea să-l trădeze — cel puțin așa credea Salitrénu. — Hotărîrea lui era luată. — Ajungēnd la acest punct, el căută în giurul său, și privirea i se opri asupra lui Zefirescu. Éta, ce căuta: un suflet generos și tinēr, o putere de viețā îmbelșugată, o bogătiā de simțēmintē rară, o atracțiune magică a sângelui june; în sfērșit Iancu într'unia toate calitățile necesare pentru a împlea golul în inima lui Salitrénu, pentru a-l reintineri și a-i da speranța unei fericiri blānde în viitor.

Urmărind realizarea acestui vis cu lăcomia, pe care o simte omul setos, când întrevēde în depărtare un isvor cristalin, el alergă îndată la tinērul poet să se încăldecă la rațele tinereții lui. Nu șcia încă, cum va procedea, că-cî Iancu avea părinții în viețā. Aceștia, ce e drept, nu prea erau avuți, deși Salitrénu dīsesse în salonul lui Rentēnu, că părinții Iancului îngrijiseră de bună-starea fiului lor. Acea bună-stare dispăruse de mult, și bătrânii așteptau acum sprigin dela copilul lor. Trebuia făcută o transacțiune, la care doctorul încă nu se gândia, dar cam de odată puțin îi pasă. Tot ce doria era să câștige iubirea și încrederea Iancului.

(Va urma.)

Fecióra.

Veduta-ți vre odată prin selba d'aurită
De focul primăverii — o flōre coperită
De frunze — sub al cării desis misterios
D'abia pōte pētrunde zefirul voluptos?
Ea nu pōrtă culōrea mārētā, purpurie,
Cu care se gātește divina bucurie,
Nici verdele speranții, nici fața d'aurită
Ce fālțae și cade p' o frunte fericită.
Când vēntul mișcă érba și frunzele sfōse,
Când fluturii se 'ngāna cu șōpțe voluptōse
S'ascunde — frumșețea acestor răpitori,
Fiind nenorocire și mōrte pentru flori.
Dar când privighitōrea, pe ramura tăcută,
Supt care dulce flōre trāește neveđută,
Și-amestecă durerea cu trista melodie,
Ce 'n nōpțe lacrimēzā — la palida fālcie,
S'aprinde, și 'n tăcere plăcutul său miros,
Espiră și se 'nalță suav misterios,
Albastra sa rochiță, de rōuā parfumată,

É pură ca o nōpțe de stele semēnată,
În forma unei inimi tăcute, gânditōre
Modesta sa foitā se naște și rēsare,
Ér viețā sa plutește ș'apune 'ntr'o gândire
D'amor, de inocență, de tainică jertfire.
Astfel e și fecióra. —

De trei ori fericită,
Acea, peste care suflărea vestejită,
Ce stinge, său preface în flacări de ruină,
Scāntētea, ce 'ncăldește natura sa divină,
Nu și-a vērsat veninul corupt și necurat.
Amorul se revoltă și fuge spāimāntat
Din brațele femeiei de patimi amețită;
Că-cî dulce l'ut lumină, fiind însuflețită
D'o flacără cerescă, în lunga-i suferință
Suprema voluptate e tainica dorință
D'a prinde fericirea și nōpțe așteptată
Pe buza frumuseții cu inima curată.

N. Nicolēnu.

Studii asupra teatrelor

de Frédéric Damé.

Teatrul în China.

(Fine.)

Drama Pi-pa-ki de poetul Kao-tong-kia, care trăia în secolul XV-lea din era noastră, se ține de categoria a patra. Editorul chinez dăce în precuvântarea ce precede drama: „Îndată ce se deschide un târg unde-va, în cel mai mic sat, decât sosește o trupă de comediași, care anunță Pi-pa-ki, toți se grăbesc a veni să audă piesa cea vestită. Eer când artiștii încep a recita scenele fometei și despărțirei, scena atât de patetică și mișcătoare, în care Tai-Yong imploră mila Fiului Cerului, apoi aceea în care Ciao-U-Niang își vinde pèrul ca să cumpere un sicriu, și adună pământ pentru a rădica un mormânt, atunci

Un vecin, Ciang, trece și recunoșce pe U-Niang. O rógă să se întorcă acasă; ea va găsi acolo suma ce-i trebuie pentru înmormântare. U-Niang, plină de recunoșcință, mulțamește acestui om milos și-i dă pèrul său tăiat: „il voi păstra, dăce Ciang, ca amintirea frumoșei tale fapte de pietate fiescă.“

După ce și-a îngropat părinții, U-Niang plecă pe jos la Peking, ca să caute pe bărbatul ei, despre care n'are nici o știre. Ea cerșește pe drum și caută să-și câștige favoarea țeranilor dăcend din cobză. Scopul ei e de a face să se serbeze un serviciu divin în templul capitalei pentru sufletul socrului său și al sócrei sale. Ea

Teatru în China: O reprezentațiune teatrală.

printre spectatori nu e nici unul, care să n'aibă obraji roșii și urechile arđetóre. Lacrimi curg din ochii tuturor; nu se aud decât suspine, gemete, plânsori, strigăte, și acesta duréză până la finea reprezentațiunii.*

Drama poetului Kao-tong-kia merită, în adevăr, tóte laudele editorului său. Personagiul tinerei U-Niang este modelul cel mai perfect al soției virtuóse și modeste, al ficei devotate cultului părinților. Redusă la cea mai mare sèraciă în timpul plecării bărbatului ei, ea își taia pèrul și-l vinde ca să pótă plăti înmormântarea socrului său. Sfèrșită de post, abia putend să ămble, ea alérgă pe drum strigând: „Pèr der vindare! Să nu vè tocmiți cu mine. N'am nici pungă nici ladă, și părinții mei au murit.“

Dar înzadar strigă, nici un cumpèrător nu se presintă; piciorole ei se înflă, ea cade jos plângend: „Vai! dăce sèrmana femeia, decât în loc de un cadavru vor fi două, cine le va îngropa?“

se face călugăriță a deului Fò și slugă, după ce a dobândit siguranța că nimeni în Peking nu cunoșce pe bărbatul său, Tai-Youg. Însè cerul respłătește în fine nenorocirile sale și o face să-și regăsescă bărbatul, care și-a depus esamenele la palatul împèrătesc și e acum mandarin.

Robul bogaților ce păstréză¹⁾ se ține de categoria a șesea. Acest sgărцит, întâiu fòrte sèrac, a găsit o comóră și a devenit omul cel mai bogat din oraș; dar viciul lui a crescut cu averea. Fericirea sa nu e turburată decât de un singur lucru: n'are copii. El cumpèră copilul unui om sèrac, și ca să nu-l plătescă, pretinde că copilul i s'a dat sub condițiunea de a fi hrănit. Sgărce-nia sa crește cu bêtrăneța. Într'o dă, voind să mânance

¹⁾ Analisa se găsește într'o notă a traducerei comediei lui Plaut Aulularia (sgărцитul) de d-nul Namteh. Piesa chineză a fost tradusă în limba franceză de d-nul St. Julien, și n'a fost tipărită.

o rață friptă, el se duce la un frigător, alege o rață bine friptă, o iea în mână și începe să o tocmască. Când mâinile i se impluseră de grăsimea raței, el se întorcea acasă și poruncește un pilaf fără unt. La fiă-care linguriță își linge degetele; la a patra linguriță, e cuprins de somn și adorme. În timpul somnului său, un câne vine și-i linge mâinile. Când se destăpță, bătrânul se supără așa de tare de nenorocirea ce i s'a întâmplat încât se bolnăvește. Vedându-se aproape de moarte, sgârcitul chiamă la sine pe fiul său și-l întreabă în ce sicriu îl va pune. „De voiți avea nenorocirea să perd pe tatăl meu, răspunde tinărul, îi voi cumpăra cel mai frumos sicriu de brad ce voiți găsi.* Bătrânul se supără; pentru ce atâta risipă; el voiese se fi pus într'o albiă vechiă, care sta neîntrebuințată în curte. Decă albia va fi prea scurtă, lesne i se pôte tăia trupul în două; dar sgârcitul recomandă fiului său de a nu întrebuința pentru acéstă operațiune toporul cel nou care s'ar putea tocii.

Precum se vede, teatrul chinez cuprinde tôte genurile. Voiți reproduce, terminând, câte-va lămuriri complementare ce le găsesc în Istoria d-lui A. Royer:

„Poesia descriptivă n'are în piesele chineze însemnătatea, ce o are în piesele indiene. Chinezul, mai pozitiv, se concentrează în acțiunea, ce tratăză, și rezervă pentru romanț și poemă metaforele strălucitoare.

„Musica jôcă un rol mare în teatrul Chinez. La ministerul riturilor, în Peking, există o direcțiune a musicef, că-ci la Chinezii, ca și la Grecii, musica face parte integrantă din legile religiôse și civile. În învêțământ se împreună acest studiū cu al istoriei naționale și al cosmogoniei. Cărțile vechi ficséză la trei-deci de ani vârsta când trebuie să se începă educațiunea musicală. Mandarinii de musică sunt superiori mandarinilor de matematică și ai colegiul lor chiar în palatul împăratului.

„Declamațiunea teatrală a Chinezilor constă într'o melopeă monotonă, în care vocea se urcă și cade pe rând pentru a exprima diferitele pasiuni; ea e susținută de o orchestră compusă în mare parte din instrumente de vânt, pe lângă care se adaugă tobe și tam-tamuri.

„Danțul era fôrte cultivat și onorat în China în timpurile vechi, când fiii împăraților danțau la sunetele Kinului și ale tobei. Dar acum s'a perdut prestigiul și a luat un caracter de voluptate, care l'a făcut să cadă din rangul înalt ce ocupa. Cu tôte acestea, palatul împărătesc întreține încă trupe de dântuitori, care figuréză în ceremonii și jôcă baletе și pantomime în apartamentele interne.

„Danțurile la Chinezii, ca și la Indianii, constă mai mult în mișcări ale corpului decât în săriturile, pe care Europă modernă le-a adoptat ca basă principală a artei jocului.*

Nepotul ca unchiu.

comediă în trei acte, tradusă după Schiller de Petra-Petrescu.

(Fina.)

D-na de Dorsigny. Bună séra, iubite nepôte!

Dorsigny. Ce primire rece?

D-na de Dorsigny. Mă bucur din inimă, că te ved.

Dar bărbatul meu ...

Dorsigny. I s'a întâmplat ceva unchiului?

D-na de Mirville. Unchiul s'a rentors astă sérá dintr'o lungă călătoriă, și în momentul acesta dispăre, fără să șcim, unde s'a dus?

Dorsigny. Curios lucru!

Champagne. E de mirat.

D-na de Dorsigny. Étă Champagne! El ne pôte scôte din vis.

Champagne. Eū, coconă?

D-na de Mirville. Da, tu. Număi cu tine a vorbit unchiul, când a plecat.

Champagne. Este adevérat, a vorbit număi cu mine.

Dorsigny. Ei bine, spune-ne, de ce a plecat așa pe ne-așteptate?

Champagne. De ce? A trebuit să plece. Căpătase ordin dela guvern.

D-na de Dorsigny. Ce?

Champagne. Are o misiune secretă, importantă, care recere graba cea mai mare, ... la care se cere un om ... dar un om ... Nu măi țic nimic! Dar, te poți măguli, coconă, că sôrtea a căđut pe domnul.

D-na de Mirville. Fără 'ndoélă. Astfel de distincțiune onoréză familia întrégă.

Champagne. Măria-ta înțelegi că n'a putut să se n-târziă mult cu rémasuri bune. Champagne, imi dize el, plec în afaceri importante de stat la .. la Petersburg. Statul

ordonă, trebuie să mă supun ... la întâia stațiune de poștă voiți scrie nevestei mele ... de altcum, cât privește căsătoria nepotului cu fiica mea ... șcie dēnsa prea bine, că sunt pe deplin învoit.

Dorsigny. Ce aud! Scumpul meu unchiū!

Champagne. Da, stăpâne, s'a 'nvoit! Daū 'putere nețermurită soției mele, dize dēnsul, să implinésză tôte, și sper, că la 'ntôrcere, voiți regăsi în fiica mea o femeie fericită.

D-na de Dorsigny. Așadară a plecat singur?

Champagne. Singur? Ba nu. Măi avea cu sine un domn, care semēna a ceva fôrte nobil ...

D-na de Dorsigny. Nu mă pot obișnui de loc cu tôte acestea.

D-na de Mirville. Noi cunoșcem dorința lui. Să stăruim, ca la rentôrcere să-i afle ca bărbat și neastă.

Sofia. Despre învoirea dēnsului nu încape nici o 'ndoélă, din parte-mi nu stău de loc pe gânduri, să mă cunun cu vărul la moment.

D-na de Dorsigny. Dar eū stău pe gânduri ... și vréu să aștept prima lui epistolă.

Champagne (la o parte.) Apoi, departe am ajuns trămițēnd pe unchiul la Petersburg.

Dorsigny. Dar, scumpă mătușă!

Scena 7.

Ceț dinainte. Notarul.

Notarul (pășește între Dorsigny și mătușă-sa.) Mă recômēnd grației întregei înalte societăți.

D-na de Dorsigny. Étă, d-nul Gaspar, notarul nostru!

Notarul. La ordinul d-vóstră, dómna mea. Domnul consórtel d-vóstră a bine-voit a mă cerceta acasă.

D-na de Dorsigny. Cum? Înainte de plecare, bărbatul meu a fost la d-ta?

Notarul. Înainte de plecare! Ce aud? Vedeți numai, vedeți! De aceea s'a grăbit așa de tare și nici n'a voit să mă aștepte acasă. Biletul acesta mi l'a lăsat d-sa . . . poftiți a-l ceti (predă biletul d-nei de Dorsigny.)

Champagne (incet către Dorsigny.) Acesta e notarul comandat de unchiul d-tale.

Dorsigny. Da, pentru căsătoria lui Lormeuil.

Champagne (incet.) De l'am putea folosi pentru căsătoria d-tale?

Dorsigny. Tăcere! S'auđim, ce scrie!

D-na de Dorsigny (cetește.) „Fi așa de bun, d-nul meu, și te ostenește încă astă sérá până la mine; să aduci și contractul de căsătoria, ce-ai făcut pentru fiica mea. Am motivele mele, să doresc a încheia căsătoria încă în nóptea acésta — Dorsigny.“

Champagne. Ecă dar negru pe alb. Acum dóră nu va mai sta la indoéla cocóna despre învoirea d-lui unchiu.

Sofia. Prin urmare este de prisos să-ți mai scrie tata, mamă dragă, fiind că a scris domnului acestuia.

D-na de Dorsigny. Ce cugeți despre lucrul acesta, domnule Gaspar?

Notarul. Eî, eu cuget că epistola asta e destul de clară.

D-na de Dorsigny. În numele Domnului, copiii mei! Fiți fericiți! Dați-vé mânil, deóre-ce însuși bărbatul meu trâmte notarul aici.

Dorsigny. Iute, Champagne! O masă, péna și negrélă; să subscriem îndată.

Scena 8.

Colonelul Dorsigny, Valcour, Cei dinainte.

D-na de Mirville. Dumneđeule, unchiul!

Sofia. Tatăl meu!

Champagne. Dracu l'aduce îndérèt.

Dorsigny. De sigur, dracul. Acest Valcour e geniul meu cel réu.

D-na de Dorsigny. Ce véd! Bărbatul meu!

Valcour (presentând pe Dorsigny bătrânul.) Cât de fericit mă simt de a aduce un nepot iubit în stnul familiei sale. (Observând pe Dorsigny tinerul.) Cum dracu, tu ești aici (adresându-se către bătrânul.) Și cine ești d-ta, domnul meu?

Colonelul. Unchiul séu, domnul meu . . .

Dorsigny. Dar, esplică-mi Valcour . . .

Valcour. Esplică-mi tu mie. Eú affu, că s'a dat ordin de a te trâmte îndérèt la garnisóna ta! După trudă nespusă imi succede revocarea lui . . . Mă arunc în șea, ajung încă la timp trásura de poștă, unde credeam că te voiú afla și într'adevér affu . . .

Colonelul. Pe servul d-tale înjurând asupra unui surugiú blástemat, caruia îi dădusem baní să méne incet și care, cu tóte acestea, mă ducea ca véntósele.

Valcour. Domnul unchiul tēu nu află cu cale să mă scótă din rétăcirea mea; căruța de poștă se întórcé îndérèt la Paris, și acum étá-mé . . . Sper, Dorsigny, că nu te poți plánge de zelul meu.

Dorsigny. Îți sunt fórté îndatorat, amice, pentru marele serviciu, ce mi-ai făcut! Numai imi pare réu de truda nemărginită ce ți-ai dat.

Colonelul. D-le de Valcour! Nepotul meu póte nu recunóște marea d-tale bunétate după cum se cuvine; dar pentru aceea contéză pe recunoștința mea.

D-na de Dorsigny. Așadară nu erai pe cale către Rusia?

Colonelul. Ce naiba să fac în Rusia?

D-na de Dorsigny. Eî, pentru misiunea importantă, cu care te-a însărcinat ministerul, după cum ai spus lui Champagne.

Colonelul. Așadară tot Champagne m'a înaintat și la acest post înalt. Îi sunt fórté recunoscétor că are așa frumóse intențiúni față de mine! — D-le Gaspar, veí fi aflat acasă biletul meu; mi-ar plăcea tare, decă contractul acela s'ar putea subscrie încă în nóptea acésta.

Notarul. Nimic mai ușor, domnule meu. Era p'aci să 'ncheiam afacerea acésta chiar și în absența d-tale.

Colonelul. Fórté bine! Câte-odată se mărită cine-va și fără tatál, dar fără mire încă n'am audít nici odată.

D-na de Dorsigny. Aci e mirele! Iubitul nostru nepot!

Dorsigny. Da, prea bunul meu unchiú, eú sunt.

Colonelul. Nepotul nostru este un june fórté frumúșel, dar fiica mea nu o va căpéta.

D-na de Dorsigny. Și cine altul să o capete?

Colonelul. Cine, întrebí? La naiba! D-nul de Lormeuil o va căpéta.

D-na de Dorsigny. Așa dară n'a murit domnul de Lormeuil?

Colonelul. Nu, dómna! El tráește, e aici, uită-te îndérèt, el vine.

D-na de Dorsigny. Și cine e d-nul, care-l însotește?

Colonelul. Este camerarul, pe care a bine-voit să i-l dea d-nul Champagne.

Scena 9.

Cei dinainte, Lormeuil cu suboficerul, care se pune și șede în fundul cameret.

Lormeuil (cătră colonel.) Așa dară d-ta trâmți pe unchiul d-tale la Strassburg, în locul d-tale? Asta nu va merge așa, domnule meu!

Colonelul. Ecă, ecă, Lormeuil, decă vrei să te bați cu puterea, atuncí bate-te cu nepotul meu, ér nu cu mine.

Lormeuil (il recunóște.) Cum? D-ta ești? Ce-ai făcut, de te-ai întors așa curénd?

Colonelul. Mulțamește aici d-lui de Valcour, carele din amicitia către nepotul meu, m'a adus îndérèt în fuga mare.

Dorsigny. Eú nu te pricep, d-le de Lormeuil, noi ne despărțirăm ea cei mai buní amici. N'ai abđis d-ta numai adinéorí la tóte pretensiunile asupra máneí verisóreí mele?

Colonelul. Nimic, nimic nu se va alege din aceea! Nevastă-mea, fiica-mea, nepóta și nepotul meu, toți împreună nu mé vor opri de a-mi ímplini scopul meu.

Lormeuil. Domnule de Dorsigny, mé bucur din inimă, că te-ai rentors dintr'o călétoria întreprinsă fără voia d-tale . . . Dar noi am putut vorbi și fáuri ușor planurí de căsătoria, pentru aceea d-șóra Sofia tot va iubi pe nepotul d-tale.

Colonelul. Eú nu pricep nimic din tóte acestea! Dór nu voiú fi adus pe Lormeuil dela Toulon la Paris, ca să se rentórcă tot ca făcăú.

Dorsigny. Cât privește întrebarea asta, unchiule . . . póte se va găsi un espedient, ca d-nul de Lormeuil să nu fiá venit în deșert până aici. Íntrebă pe soru-mea.

D-na de Mirville. Eă? Eă n'am să ăic nimic.

Lormeuil. Eă bine, atunci voiă vorbi eă . . D-le de Dorsigny, nepăta d-tale este liberă; pe amiciăia d-tale, despre care încă astăăi voiă să-mă dai o probă atât de mare, te rog întrebuiăză tătă influinăa asupra nepătei d-tale, ca dănsa să se însărcineze a repara călcarea cuvântului d-tale.

Colonelul. Cum? Ce? — Să fiă o păreche . . ér, blăstămatul acesta de Champagne să-mă plătescă pentru toăi.

Champagne. Să fiă afurisit, Măria-ta, decă n'am fost și eă amăăit la început de asemănarea d-văstră. Iértă-mă mica preămlare, ce te-am silit să faci! Am făcut-o numă în interesul stăpănului meă.

Colonelul (cătă amăndouă părechile.) *Atunci, subscrieă!*

Bradul la poporul român.

Bradul (lat. *Abies alba*. Mill., *Pinus Picea* L., P. *Abies du Roi*; A. *pectinata*, DC. germ. *Edeltanne*, *Weisstanne*), este singurul dintre arborii noătri, care rămăne verde și peste érnă, el e 'nalt și drept, simbolul tineretăii și al voiniciei. Dar Romăni i-aă apucat de mult și partea practică făcând din el șindile, draniăe și scânduri, precum și o mulăime de alte lucruri pentru trebuinăa casei. Aceste avantaje ale bradului aă dat naăcere unei certe de întâietate între dănsul și 'ntre Teiă (lat. *Tilia europaea* L., germ. *Linde*), precum ne-o spune următărea poesiă poporală:

Două lemne crude
Cătă riul Lotru
Se sfădiă în codru.

Unul era Teiul
Și-altul era Bradul,
Ce-și lăuda némul.

Bradul surpa Teiul
Cinstea micșorându-i
Și astfel ăicându-i:

„Teiule! Teiule!
„Scurtule, grosule
„Și burdufositule!

„Dă-te într-o parte,
„Că tu nu ai cinste
„Să-mă stai înainte.

„Nalta mea tulpină
„Cine sunt mă spune,
„Și te pocă supune.

„Că eă veră, iérna
„Stău în codru verde,
„Frunăa-mă nu se pierde.

„Pe mine mă pune
„Pe la nună în frunte
„Cu podăbe multe.

„Domni și 'mpéraiă
„Mă pun la părădă
„Pe uliăi și érdă.

„Mă face și scânduri
„Să aștern palate,
„Case luminate.

„Ér ăie în vreme
„De o brumă mică
„Tótă frunăa-ăi pică.

„Și meăter de vine,
„Troci, lopeăi te face
„De case sărace!“

Teiul îi răspunde:
„Bradule, bradule!
„Măndrule, 'naătule!

„De surda ită lăuăi
„Némul, rădecina,
„Frunăa și tulpina.

„Că eă tot-déuna
„Am și port în lume
„Mai de cinste nume.

„Pe mine ca tine
„Scânduri nu mă face
„Pe jos să mă calce.

„Nictă ajung vr'odată
„Șindrilă' pe case,
„Ci linguri și vase.

„Icône mă face,
„De mă ipsoseăce
„Și mă zugrăveăce.

„Și pe mine scrie
„Cu văpseli frumăse:
„Isuse Christăse.

„La care se 'nchină
„Norăde și glăte,
„Némurile tôte!“

Măi există o variantă a acestei poesiă, dar pe aceea o voiă reproduce cu altă ocașione.

Bradul, după cum spun Romăni, de-aceea nu 'ngălbineăce și nu-și pierde nici-odată frunăa, numită cetină în limbajul poporului din Bucovina, pentru că Maica Domnului l'a bine-cuvântat să fiă tot-déuna verde. Acésta

a făcut-o, pentru că odată mergând la Golgofta jidovéscă să caute pe fiul seă, pe Domnul Isus Christos, despre care auășe că e chinuit acolo de Jidovi, s'a recorit bine sub umbra lui¹⁾.

Despre crengile Bradului, care în limba poporului se numesc „cepuri“, există următărea legendă:

Ucidă-l crucea se supără odată că Bradul rămăne tot verde, și ăise întru sine:

„Eă las“, că ăi-oăi face-o eă ăie de nu-i măi fi tot verde!“ — Și cum ăise, începu a bate din tôte părăile o mulăime de pirăne de fier în Brad, pentru ca acesta să se usce și să-și pérdă tótă „cetina“.

Dar Dumneăeă, protegând bradul bine-cuvântat, a poruncit că tôte pirănele acelea să se prefacă în lemn. De atunci aă rămăas cepurile la fiă-care Brad²⁾.

Altă versiune a acestei legende ăice că dintru început Necuratul se ăinea scăiă de Brad, spund că e copaciul lui. Decă ca să nu se apropie nici un om de dănsul a luat și-a bătut o mulăime de cue de fier giur împregiurul lui.

Vădând acésta Dumneăeă, s'a mâniat foc și scoăënd din brad cuele de fier, a făcut alte cue de lemn cu cruce și pe acestea le-a bătut în locul celorlalte.

De-atunci aă remăas „cepurile cu cruce“ în fiă-care Brad, și fiind ele cu cruce Necuratul nu se pôte apropia de acest arbore. Dar cu tôte acestea a măi remăas în brad puăină mânie de-a Satanei și de aceea pocneăce el când îl puă pe foc³⁾.

Măi departe se istoriseăce că păzind Diavolul niăce capre și scăpându-le odată din vedere, a bătut o mulăime de cue de fier prin Braăi, ca să se pótă urca în vârf și să se uite după caprele pierdute. Înseă Dumneăeă se supără de batjocura ce a făcut Satana din copaciul bine-cuvântat și a poruncit să se prefacă cuele acestea în lemn, să creăcă din copaciă și să se facă crengi. Din minutul acesta s'aă prefăcut în cepuri tôte cuele cele de fier și-aă crescut măi. Eră pentru ca să nu măi âmble diavolul cu caprele sale printre copaci, Dumneăeă a făcut în tot anul la vârfu fiă-carei rămurele de Brad câte-o cruciă, ér în vârfu Bradului o cruce măi mare, ca Satana să nu se măi pótă apropia de dănsul.

Diavolul se porni înseă și măi departe după capre și neăciind ce a făcut Dumneăeă, în graba lui cea mare s'a suit în cel măi înalt vârf de Brad ca să-și védă caprele. Dar când dete cu ochi de crucea cea mare din vârf, fu cuprins de mare spaimă, și căăënd jos s'a făcut negru ca tăciunile.

¹⁾ În Bucovina se ăice „șindilă“.

²⁾ Anton Pann. O ședătăre la țéră seă povestea lui Moă Albu. Partea II. Bucureăci 1852, pag. 75-78.

³⁾ Com. de d-nul P. Ursul.

⁴⁾ Dictat de Vasile Șerban, Român din Calafindeăci.

⁵⁾ Dictat de Vasile Ungurén, Român din Iliăeăci.

Să vedem acum ce fac Românii cu diferitele părți constitutive ale Bradului?

Cu cetina se îngrășă, mai ales prin părțile muntoase, locurile neproductive¹⁾.

Din cepurile cele suptiri se fac gânjuri de legat pari la gardurile de reslogi. Se întrebuințază însă și la împletirea de garduri și coșere. Din cepurile cele mai grose se fac cărbuni pentru căvalii séu căoci. Restul se întrebuințază la ars²⁾.

Reșina de Brad se întrebuințază ca medicament, când se face vr'o coptură la vr'un deget dela mână séu picior; atunci se amestecă cu Coda șorecelui (lat. Achillea Millefolium L., germ. die gemeine Schafgarbe³⁾). Tot cu reșină légă femeile periile de periat cănepa și cele de vărut.

Scórța de Brad, jupită în bucăți mari de pe copaci, servește în genere spre acoperirea colibelor.

Bradul, după cum spune poporul, e cel mai bun lemn pentru construirea caselor, numai să fiă tăiat când trebuie. Și pentru ca să fiă trainic, să nu-l ródă carii și să nu putrezescă de grabă, Românii îl taia în lunile Ianuariu, Faur și Mărțișor, și adică în Ianuariu și Faur când e gerul mai mare și mai aspru, ér în Mărțișor când e lună nouă. După ce-l taia, îl curăță de cepuri și de scórță până cătră vârf. Numai aci le lasă mai mult timp pentru ca cepurile și scórța să tragă tot sucul dela tulpină cătră vârf. După ce trece timpul hotărît, curmă vârfurile Brașilor și-apoi întrebuințază bârnelé⁴⁾.

În cele mai multe părți locuite de Români, după cum ne spune Damaschin T. Bojinca, se pune înaintea casei unui mort un Brad, și unde se poate se obișnuiește un Brad tinér, înalt și frumos, mai vértos decât mortul a fost ne'nсурat. Acest Brad e împodobit cu flori, cu cununii și cu mărami în forma unui stég, și se îngrópă la capul mortului lângă cruce⁵⁾.

La Cugir, sat lângă Orăștia, în Transilvania, când móre un fecior, se aduce Bradul acesta dela munte cu multă ceremonie de cătră feciori și fete mari înbrăcați toți în vesminte de sêrbătoare. Bradul tăiat se împodobește cu flori, ér în cója lui se încrusteză diferite figuri. Apoi îl ieau călî-va feciori pe mâni, și-l aduc în sat, urmați de fetele, care merg în urma lor ținându-se cu mâinile pe după cap.

Pe drum, când cobóră bradul acesta dela munte, și-l duc la casa mortului, cântă următoarea poezie:

Bradule, bradule!	Și s'or lăudat,
Ce rénd ai avut,	Că ei m'or sădi
De mi-ai scoborît,	La mijloc de sat
Dela loc petros	La cel loc chitat,
La loc margheleș?	La lina fântână,
— Eu rénd n'am avut,	Unde-î apa bună,
Dar' la mine or' venit	În corn de grădină.
Cinci, patru voinici	Da ei m'or sădit
Toți cu capul gol	La cap de voinic
Și toți cu toporă,	La cel loc jalnic!
Toți să mă dobóră,	— Bradule, bradule!
Până m'au tăiat,	Nu te supéra,
Mi-or tot fluerat	Că voinicu-mi are

¹⁾ Com. de d-nul P. Ursul.

²⁾ Us general.

³⁾ Com. de d-nul P. Ursul.

⁴⁾ Idem, precum și alți Români.

⁵⁾ Anticele Românilor. Partea II. Buda 1833, pag. 212—213.

Un dulce de tată
Și-o dulce de mamă,
Și frați și surori,
Veri și verișore.

Se vor aduna
Și te-or lăcrima,
De nu te-î usca!

După fiă-care vers al acestei cântări repeteză tot-odată și refrenul:

Bradule, bradule!
Nu te supéra.

Érá după ce au ajuns la casa mortului și-au întrat în lăuntru cântă:

Voinice, voinice!	Nu-mi place, nu, nu!
Nu-mi place, nu-mi place,	Cu ce-î îmbrăcată,
Ge nevastă-mi ai!	Cu haină uscată.
Naltă minunată,	Voinice, voinice,
Naltă și supțire,	Nu-mi place, nu, nu!
Crescută 'n pădure,	Cu ce-î învelită
Tăiată 'n secure.	Cu frunză 'ncrețită ...)
Voinice, voinice,	

La această poezie încă se repeteză după fiă-care vers refrenul:

Voinice, voinice,
Nu te supéra!

Datina de-a pune Brași împodobiți la morminte există și în Bucovina și mai cu sémă în părțile munților, unde nu se găsec pomii roditori, ca să se pună de aceștia. Așa am véțut singur cu ochii mei că lângă mormintele din ținutul satului Cândreni, în ținutul Dornei, se află înplântați numai brădănași împodobiți cu tort de lână-roșă cu strămătură și flori. Însă aici, după cum mi-a scris d-nul P. Ursul, se pun numai la capul ómenilor tineri și ne'nсурati, precum: la feciori și fete, la băci și copile. La capul celor bêtrâni nu se pun nici odată asemenea brădănași.

În Transilvania, când se duce mirele după mirésă ca să o aducă la sine acasă, se pune câte o tufă verde de brad la proșapul și tănjelele boilor dela carul, cu care aduc mirésă și zestrea acesteia. Când se pornesc dela casa părintescă la mire, de tóte tufele acestea trebuie să lege mirésă câte o năframă cu ciucuri cusută de însă-și mâinile sale. Aceste năframă se vede că sunt menite pentru „cărăuși“²⁾.

În fine voiú să amintesc și aceea, că un copaciú mare și bêtrân se numește „Brad“. Din acest soiú de Brad se fac bârne, scânduri, halăie, troci, costorove, tâlpi la case, cumpene la fântâni, apoi șindilă, dranițe, reslogi, diferite vase și alte lucruri trebuinose pentru casă.

Unul mai tinér și mai frumos crescut se numește „brădan“. Din aceștia se fac căpriori, amnari, ușori la case și la alte încăperi.

Un brad mai tinér se numește „brădănaș“ unul și mai tinér „brăduț“. Din aceștia, cari sunt mai grosuți, mai drepti, mai neteđi și mai lungi, se fac lețuri; din cei mai supțirei, decât sunt drepti și neteđi, se fac cođi de greble, de sape și de ámblicie.

Sémența bradului se numește „cucuruz“, ér locul unde sunt crescuți mai mulți Brași la olaltă se numește „brădiniciú“, „brădiniș“ și „brădet“.

S. Fl. Marian.

¹⁾ V. R. Bucurescu: Florica, nov. orig. publ. în „Amicul Familiei“ an. II. Gherla și Cluj. 1879. p. 8. —

²⁾ Aceste două poezii populare de mare însemnătate pentru studiul datinelor și al credințelor române le sc'tem din „Observatoriul“ D-lui G. Barișiu, an. II. Sibiu 1879. Nr. 66 unde s'au publicat mai întâiu de D-l Ion Pop Ignat.

Scurtă privire istorică asupra arhitecturii.

De Iosif Popescu.

Ceci tuera cela. V. Hugo.

I.

Întorcându-ne cu mintea în timpurile bătrâne, care au rămas necunoscute istoriei, să respirăm pentru un moment negurile necunoștinței și să cercăm a zări pe cei dintâii omenii. Ei s'au născut de sigur într-o regiune a pământului unde rațele fierbinți ale sórelui îi scutiau de a șci ce e focul, ce e locuința. Întrebuițând avantajele, pe care natura li le presenta cu îmbelșugare, ei se adăpostiau de turburările aerului în peșteri séu sub țesătura nestrăbătută a plantelor tropice. Asemenea sălbaticilor de astăzi, ei rătăceau fără scop dintr'un loc într'altul, dormind unde-î cuprindea somnul, mâncând, unde le venia fόμεa și adăpându-se la isvorul cel mai de aproape. Ori și unde s'ar fi dus, pentru ei natura era aceeași mamă îngrijitoare, care nu-î lăsa să șcie ce e lipsa.

De altcum trebuințele celor dintâii omenii au fost atât de puțin numérose, încât ei își petreceau partea cea mai mare a vieții în trândăvie. Va fi venit însă un timp, când o temperatură mai rece îi va fi făcut să simță primul îmbold la descoperirea focului. Esperința îi va fi învățat că frecarea produce căldură, și de aci cu încetul mintea lor copilărescă va fi ajuns a produce focul prin frecarea răpede a două lemne unul de altul. Focul a fost una dintre cuceririle cele mai importante ale spiritului omenesc, care a adus cu sine alte descoperiri, tot atâtea tesaur.

Ar fi greu a urma trecerea inteligenței omenești dela primele sale pipări timide pe calea descoperirilor, până la aflarea unei direcțiuni rezolute. Până când a trecut dela neînsemnatul adăpost construit din crengi de arbori și dela patul făcut dintr'o piele de animal animată între doi copaci, dela aceste începuturi nefesemnate, la o locuință statornică, la înălțarea primului monument de pietri grămădite una preste alta; până atunci mintea omului a trebuit să sufere mi de lupte și de amăgiri.

Omul a trebuit să imiteze natura în creațiunile sale. Acesta i-a insuflat prin instinct legile, cu care ea domnește universul, i-a dat elementele primitive pentru construcțiunea locuinței sale. După ce a găsit sêmburele determinat prin legile de rezistență impuse de natură chiar construcțiunei celei mai neînsemnate, omul i-a inspirat ceva din individualitatea sa. Astfel construcțiunile au căpătat ceva caracteristic, o formă particulară, care a pus baza dezvoltării ulterioare. Urmărind dezvoltarea arhitecturii, după ce rațele civilizațiunei au început a topi gheturile neșciinței, vedem la fiă-care popor dezvoltându-se formele primitive, espresiunea individualității lor, și formând cu încetul un întreg armonic, un stil de arhitectură particular. Stilul la fiă-care popor este espresiunea fisionomieii sale.

Asupra formeii arhitectonice a influențat dară de o parte felul materialului, pe care natura l'a pus la dispozițiunea omului și de altă parte moravurile fiă-cărui popor. La început grea și timidă, ea se desface cu încetul de materiile netrebnice în mesura, în care i-o prescrie știința și esperința, capătă elegantă și espresiune. Dar obiceiul, care încă este o putere, păstrează tipul primitiv, ér influințele politice și sacerdotale îl consacreză, și de acum

timpul nu-l mai pôte nimici. De altă parte sculptura, plastica, pictura, ajutóarele arhitecturii, sunt la început fără formă și gust, dar împreună cu arhitectura monumentală se înalță până la un creștet, unde se opresc cât-va timp și-apoi se scobórá pentru a urma o nouă cale.

Éta în resumat istoria tuturor stilurilor de arhitectură. Este o epocă de formațiune, o epocă de apogeu, și o epocă de decădiță. Dar între diferitele stiluri, care au urmat unul după altul, trebuie stabilită o descliniare însemnată. Cele dintâii purced în mod natural dela cauzele prime, ele imită natura, provin din împregiurări curat materiale, și deóre-ce omul se gândesce înainte de tóte la sine, din tipul locuinței au ieșit cele dintâii stiluri în arhitectură. Mai târziu, când puterea politică, civilă și sacerdotală au inspirat sufletul lor, au dat fisionomia lor propriă edificiilor ce-î aparțineau, isvorul, din care resare stilul de arhitectură, are un caracter mai mult spiritual. O casă de rugăciune, un palat, o sală de adunări pórtă în frunte sigilul destinațiunei lor, arată întruparea unei idei mai înalte; natura aci dá numai legile de rezistență ale materialului, ér destinațiunea edificiului determină stilul. Așadar în decurs de mi de ani construcțiunile au satisfăcut numai trebuinței omenești celei mai imperioase, locuinței: cortul la popóarele nomade, coliba la popóarele de yénători, peștera la agricultóri. Aci încă nu există nici artă nici arhitectură. Dar ómenii retăcitori se opresc, se statornicesc, popóarele se organizesă, nișce căpeteniii puternice, nișce caste privilegiate pretind locuințe în raport cu puterea lor și purtând sigilul mărireii lor. Atunci se nașce arhitectura civilă, că-cí ea trece preste trebuințele materiale, este chiămată a satisfice și unor trebuințe sociale. Ea se deschilinesce prin caracteristica de a fi artă folositoare, adică satisfăcând la trebuințe materiale, și artă frumósă, satisfăcând la trebuințe morale. Când partea a doua predominesce într'o măsură prea mare, arhitectura civilă devine monumentală.

Acesta, adică arhitectura monumentală, își are originea în trebuința omului de a simbolisa o idee, de a-î da o formă materială durabilă, care să vorbescă simțurilor, să fiă înțelesă de toți. Cea dintâii espresiune a artei născende este monumentul, mai întâii brut și fără formă. O petró izolată, câțiva bolovani aședați unul preste altul, petri grămădite în órecare ordine, o grămăjue de pământ, éta primele monumente, pe care le rádică omul. Cu dezvoltarea civilizațiunei acestă petró izolată este înlocuită printr'o colonă, printr'o obeliscă; balovani aședați unul preste altul se transformesă în temple, în catedrale mărete; grămăjuea de pământ devine un mausoleu și, în locul grămăjii de pietri formând trofeu, se înalță un arc de triumf. Monumentul nu îndestulesce nici o trebuință materială; el opresce un souvenir, pórtă o idee, ne face să întvedem ceea ce este etern, așadar îndestulesce trebuințe morale. De aceea arhitectura monumentală este espresiunea cea mai înaltă a artei. Perfecțiunea ei nu atérnă nici dela bogăția materialelor, nici dela colosalitatea masselor, ci dela fidelitatea, cu care artistul a șciut să-î întipărescă sigilul moral, fisionomia ce caracterisesă destinațiunea ei.

Ar mai rămânea arhitectura industrială, care se mărginește strict pe lângă lucrurile trebuincioase. Dar acesta este mai mult modernă, n'a jucat nici un rol în istoria artei, prin urmare o trecem cu vederea. Se'nțelege că arta este chemată a înobilita locuința muncii, și satisfacerea trebuințelor morale trebuie să se coboare până la sălașul modest al lucrătorului. Dar în acestea principiul strictului necesar și al economiei joca un rol atât de important, încât oprește ori ce avânt artistic între marginile unei realități crude.

Așadar, pentru a ne rezuma, arhitectura este chemată a satisface în diferite grade unor trebuințe morale și materiale, ori morale și materiale. Ea nu merită numele de artă frumoasă, decât când ideea se întipărește materiei.

II.

Sunt trei tipuri primitive de locuință: cortul, peștera și coliba. Aceste tipuri au dat naștere la trei stiluri de arhitectură.

Poporele nomade trebuiau să-și construiască cu pielea animalelor lor adăposturi mișcătoare; emigrând către Ost, ele sunt oprite prin mare în China și simt trebuința unei locuințe mai solide și mai mari. Dar tipul primitiv al cortului se păstrează; construcțiile chineze și astăzi șemănă a nișe corturi. Numeroși stâlpi de lemn fără basă și fără capitol, care susțin plafondurile lor, reprezintă pari primitivi; coperișele păstrează forma găvânosă a corturilor, sunt ca nișe piei și stofe încovoiate întinse pe funii. În suprafețele curbe descrise de aceste coperișe se văd cărligele, care țin pieile întinse. Casele chineze par spânzurate de stâlpi, palatele și pagodele formeză un ore-care număr de corturi reunite. Acesta este tipul cortului.

Tipul peșterii s'a născut pe țărmii Gangelui și ai Nilului. Găurile din stânci, care se află pe acești țărmuri, au servit de locuință celor dintâi oameni ai acestor ținuturi. Inundațiile periodice ale acestor două văi au contribuit chiar a face poporele acestea troglodite pentru cât-va timp, cu locuințe scunde, susținute de stâlpi scurți și groși. Aceste peșteri prezintă pereți înclinați cu baze largi. În decursul secolilor tipul colibeii se păstrează și se poate recunoaște în palatele, în templele arhitecturii indiene și egiptene. Colonele sunt groase și relativ scurte, plafondul dintr-o bucată — monolit. — Fețele zidurilor egiptene sunt înclinate, sunt ca nișe stânci fără urme de înfrumusețare. Ușile sunt scunde, mai înguste în partea de sus; sunt nișe trapez. De aceea acest tip primordial poate produce numai monumente fără valoare din punctul de vedere al artei.

Al treilea tip este acela, din care a ieșit arhitectura modernă. Coliba era locuința popoarelor de vânători. Ea caracterizează arhitectura vechilor rase pelasgice, care s'au estins în Egipt și în Etruria. Trunchi de arbori, împreunați cu bărne, formeză ornamental pereților; un coperiș cu două fețe înclinate zăcând pe o podolă din două rânduri de bărne încrucișate și formând două strașini cu capetele lor inferioare. Să mai adăogăm o temelie de piatră, pentru a ocroti stâlpii în contra umezelei, și vom avea tipul colibeii, care a dat naștere clasicei arhitecturii eline și latine, ba și-a conservat influința până în zilele noastre. Totă această construcție primitivă e de lemn, de lut, dar cu timpul piatră tăietă și marmura le înlocuiește, când se nasc minunatele construcții monumentale.

Deore-ce în Grecia politica este republicană, aci nu se găsesc palate, dar templele lor poartă sigilul acestui tip. Trunchii de arbori devin colone, zidul, care le ocrotește de umezeala pământului, devine un subasament, construcția ce le unește devine podolă, ér trunghiul format la amândouă capetele coperișului capetă numele de fronton. Acestea sunt elemente particulii.

Spațiul triunghiular al frontonului, numit timpan, capeta figurii și înscrispțiunii, ér creștetul său poartă statuie. O frumuseță a porticului și care dă expresiunea cea mai elocentă stilului de arhitectură este colona. Ceea ce mai înainte era un stâlp de lemn, acum devine marmoră, capetă o basă și un capitol; formele ei devin tot mai ușore și mai elegante, cu cât arta se desvôltă. Tote celelalte elemente se perfecționează în aceeași măsură, și deși sunt de marmoră, au o ușurință care face să dispară asprimea planelor și a liniilor. Arta grecă a dus acest tip la o perfecțiune unică în istoria artei. Tipul porticului este admis atât de universal, încât servește chiar și astăzi de model în toate academiile de arhitectură și constituie așa numita ordonanță grecă.

Și cu totă această desvoltare artistică a arhitecturii lor, edificiile Grecilor nu se potriveau pentru locuințe; le lipsia comoditatea. Acesta provine de acolo, că femeia era pentru ei numai crescătorea copiilor, gospodina casei, ér nu soța bărbatului. Atât de nobili în gustul artistic și în întocmirea pompôsă a caselor lor, Grecii n'aveau simțul căsniciei. Chiar cel mai moleșit dintre ei ducea o viață publică, o viață de bărați între bărați, deore-ce viața politica atât de desvôltată îi ocupa totă puterea de cugtare și de acțiune.

Altfel era la Romani. Deși afacerile statului răpiau cetățenului liber o mare parte din timpul său, totuși cu creșterea împériului intră în cursul lucrurilor o statornicie însemnată, care făcea succesul mai puțin atârnat de întâmplări schimbătoare, decât de planuri chibzuite de mai înainte. Dar arta și știința nu erau obiecte publice; Romanul se cultiva singur, pe când Elinul își limpezea ideile și-și forma gustul prin conversațiune. — De aceea Romanul devine mai casnic; decât gustul său imitând arta elină nu o șciu păstra în totă curățenia sa, de altă parte întocmirea internă corespunde mai mult trebuințelor unei vieți civilizate. Să mai adăogăm la acest mod de viață și clima mai aspră a Romei și vom avea în trăsături generale cauzele, care au făcut locuințele Romanilor să aibă mai mare importanță decât în fericita Grecia.

De aci vine că rolul femeiei la Romani era cu mult mai important, deorece bărbatul ducând o viață casnică era avisat la un comerțu foarte intim și des cu nevastă-sa. Încă din timpurile cele dintâi găsim la ei o viață familiară plină de poezie și de demnitate, ceea ce mări pietatea, cu care se construia și se întocmia locuința. Se'nțelege că această viață aduse cu sine și lucsul, pompa în interiorul caselor romane, pe când exteriorul lor lăsa mult de dorit. Chiar Roma până după aprinderea ei prin Nero n'avea multe edificii demne prin exteriorul lor de stăpânitorea lumii. Numai sub acest din urmă împărat și sub Trajan se rădicară ca din pământ edificiile pompôse, și de aci încolo escsul lucsulului delatură curățenia și simplitatea stilului. Palatele, colonadele, menageriile, templele, teatrele și vilele se abătură cu totul dela frumuseța clasica a

edificiilor eline și se grămădiră cu o mulțime de podobe inutile, fără gust și barbare. Romanii începură a schimoși natura în loc de a o înfrumuseța, transformând arborii și tufele în litere, în figurî de animale, piramide și alte monstruosități.

Astfel retăcirile gustului conduseră pe un popor nobil dela începuturi estetice la o corupțiune a artei, care din fericire a ramas fără urmări asupra artei moderne. În ziua de astăzi civilizațiunea și-a pronunțat judecata sa și a așezat gustul elin nu numai în arhitectură, ci și în celalte arte, la locul prim. Este lucru ciudat că la acest din urmă popor cu totă dezvoltarea considerabilă

a arhitecturii, gustul artistic nu s'a desmințit nici un moment. Din eleganță, din ușurința formelor, cu care se avintă în spațiu colonele lor din epoca cea mai înaintată, gustul n'a trecut nici un moment în fatala esagerare, în podobele prea încărcate și barbarice ale Romei avute. De aceea ordinele arhitecturii Elinilor au și remas predominant, și împărțirea făcută prin însăși dezvoltarea succesivă a artei lor s'a conservat în școala modernă. Roma a făcut un singur pas înainte descoperind linia curbă și bolta, dar ceea ce a stricat prin retăcirea ulterioară a gustului său n'a putut fi precumpunit prin această descoperire.

(Va urma.)

Că-ci te iubesc . . . .

După H. Heine.

Că-ci te iubesc, eu fug de tine;
Fug, da; — oh! nu te supăra!
Cum să arăt fără rușine
Trista mea față lâng'a ta!

Că-ci te iubesc, ea tot păleşce,
Și reu slăbită-î, fața mea —
Slut pôte ochiu-ți mă găsește —
Deci fug — oh! nu te supăra!

P.

Ași plânge . . .

Ași plânge între rose întrăga primăveră,
Șoptindu-le ferice un dulce vis de-amor;
Că-ci plânsu-î mângăierea, ce Dicieî ne lăsară
Pe-aripi de ângeri mândri, ca pe un sănt odor.

Plăpânda Auroră când Sorelui zimbeșce,
Ștergându-î de pe buze suspinele de dor;
Atunci crinul resare, atunci rosa 'nfloreșce,
Scăldându-se ferice în lacrimi de-amor.

Versare-ași și cu lacrimi, și 'ntrăga mea vieță,
Ca rouă floricelei duios te-ași consacra;
Dar roua creșce rosa cu-amor și cu blândetă,
Și vaș a mele lacrimi ferbinți o ar . . . usca!

Teodor Bots.

Anul nou în familia.

Abia sunt șapte ore. O palidă rață de lumină mă străbate prin duplele perdele și, etă, cine-va bate la ușă. În odăea vecină aud risuri înfundate și vocea argintină a băețelului meu, care tremură de nerăbdare și voeșce să intre.

— „Dar, tătucă, strigă el, este „bebe,“ este micul prietin care vine pentru anul nou.“

— „Intră, drăguțul meu; vino iute de ne sărută.“

Ușa se deschide și feciorul meu, cu brațele în aer, cu ochiul strălucitor, alergă către pat. Căița de noapte, ce-î cuprinde capul său blond, lasă să iasă plete lungi, care-î cad pe frunte. Marea sa cămașă flușturând îi incurcă picioarele, îi măreșce nerăbdarea și-l face să se 'mpiedece la fiă-care pas.

În sfârșit el trece prin odăe, și întinându-și mânilor către ale mele: „Bebe îți doreșce un an nou fericit,“ îmi dice el cu o voce mișcată.

— „Bietul amoraș, e cu picioarele góle! — Vino, dragă să te încăldeșci sub saltea; vin de te-ascunde în pilotă.“

Îl atrag către mine; dar, la mișcarea acésta, nevastă mea, care dormitéză, se deșteptă.

— „Cine-î acolo?“ strigă ea căutând clopoțelul „Hoții!“

— „Dar suntem noi, scumpă amică.

— „Cine, voi? . . . Ah dumeđeule! cum m'am speriat! Am visat, că ardea, și aceste glasuri în mijlocul incendiului . . . Ce fără grije sunteți cu strigătele vóstre.“

— „Strigătele nóstre? Dar tu uiți, mamă-dragă, că

astăzi e ziua de anul nou, ziua felicitărilor și a sărutărilor? — Bebe așteptă să te deștepti, și eu încă.“

Într'aceea îmi învêlesc omulețul în plapoma cea môle, îl tupilesc în pilotă și încăldeșc în mânilor mele picioarele lui înghețate.

— „Dar, mămucă, astăzi este anul nou,“ strigă el. Cu brațele sale el ne apropiă capetele, înaintéză pe al său, și cu buzele lui fragede sărută în tóte direcțiunile. Eu simt mânușita grăsului, care se preâmbila pe grumazul meu; micile lui degete se incurcă în barba mea. Mustața mea îi întepă vârful nasului, și el isbucneșce în ris aruncându-și capul îndărăt.

Mamă-sa, care s'a recules de spaimă, îl atrage în brațele sale și trage clopoțelul.

— „Anul începe bine, scumpii mei amici, dice ea; dar ne-ar trebui nițică lumină.“

— „Spune-mi, mamă dragă, copiii cei rei nu capetă jucării la anul nou?“

Și viclénul, dicénd aceste, trage cu còda ochiului la un munte de pacheturi și cartóne, care se înalță într'un unghi și se vede, măcar că e 'ntunerec.

În curénd perdelele se desfac, oblénele se deschid, lumina soseșce în valuri, focul pocneșce vesel în vatră, și pe pat se depun două pacheturi mari legate cu îngrijire. Unul este pentru nevastă-mea și celălalt pentru dragul meu burdușel.

Emigranta. (Pag. 95.)

Ce e? ce va fi? Eū am grāmădit nodurile, am în-treit invelitorile, și urmăresc cu delicū degetele lor nerăbdătoare pierdute în sfōră.

Nevastă-mea își pierde răbdarea, suride, se supără, mă sărută și cere fōrfeci.

Bebe, din parte-și, trage din tōte puterile mușcându-și buzele, și în fine îmi cere ajutor. Privirea sa ar vrea să străbată invelitorēa. Tōte semnele dorinței și ale așteptării sunt zugrăvite pe fața sa. Măna lui, pierdută în saltea, face să scârțāie mătasa sub mișcările sale convulsive, ér buzele lui se mișcă cu sgomot ca la apropierea unui fruct gustuos.

În fine cea din urmă hârtie sbōră. Coperișul sare, și bucuria izbucnește.

— „Palatina mea!“

— „Menageria mea!“

— „Asemenea mașonului meu, — scumpul meu bărbătel!“

— „Și un păstor pe rōte, — dragă tātucă pe care-l iubesc!“

Îmi sar de gât, patru brațe mă cuprind și mă strîng de odată. Emoțiunea mă cuprinde, o lacrimă îmi vine 'n ochi; femeii mele îi vin două, ér Bebe care-și pierde capul lasă să-și scape un oftat când îmi sărută mâna.

„Asta-î absurd“ veți dice.

Absurd, nu știū dēū, dar delicios, vē răspund de acēsta. După tōte, durerea nu ne smulge destule lacrimi pentru ca să iertăm bucuriei lăcrimōra singuratică, ce ne face să vērsăm din întēmplare?

Viēta nu este atât de dulce ca să ne aruncăm în ea singuri; și când inima e golă, drumul pare lung.

Este atât de bine să te simți iubit, s'audī lângă tine pasul regulat al soților tēi de drum și să-ți dicei:

„Ei sunt aci; cele trei inimi ale nōstre bat de odată și, odată pe aci, când marele cēsornic bate 1-a Ianuarie, să vē așeđați cu soții pe marginea drumului, cu mâinile încleștate, cu ochii îndreptați spre calea prăfōsă, necunoscută, ce se pierde în orizont, și să vē diceți sărutându-vē: „Noi tot ne iubim, dragii mei băeți; voi vē rezimați pe mine, eū me rézim pe voi. Aveți încredere și să mergem drept.“

Ētă cum îmi esplic, domnule, că poți plānge pușin uitându-te la o palatină și deschidēnd o menagerie.

Dar ōra dejunului se apropie. Mi-am tăiat bărbia de două ōri rădēndu-mē; am călcat peste menageria fiului meu, și am o perspectivă de două-spre-șcece visite . . . obligătoare, cum dice nevastă-mea; cu tōte acestea sunt încântat.

Ne punem la masă. Tacāmurile, care străluce pe o pānzătură prea albă, aū un aer de sērbătoare neobicinuit. Un ușor parfum de trufe înbalsamēzā aerul, tōtă lumea îmi suride, și prin gēm vēd — lucru ciudat — portarul, care cu propria sa mână șterge rampa scării cu basmaoa sa, dōmne iertă-mē! Ētă o frumōsă țī.

Bebe a înșirat împregiurul farfuriei sale elefanții, lei și girafele, ér mumă-sa, sub pretecest, că vēntul trage, dejunēzā cu blana sa.

— „Cerut-ai trāsura, scumpă amicā, pentru ca să ne facem visitele?“

— „Perina mătușii Ursula va ținea un loc! Șciū că o putem pune lângă visitiū.“

— „Oh sērmana de mătușă!“

— „Tată dragă, nu trebuie să mergem la mătușă Ursula, „dice Bebe,“ când mă sărută mă înțēpā tot-dēuna.“

— „Domnule Bebe! . . . Gāndești tu la tot ce trebuie să punem în acea trāsură? — Calul mecanic al lui Leon, mașonul Luisei, pantofii tatālui tēu, covorul Ernestinei; bombōnele, cutia de lucru . . . Îți jur că va trebui să punem perina mătușichii sub picioarele visitiului.“

— „Tată dragă, spune-mi, pentru ce girafei nu-i trebuie costite?“

— „Nu știū dēū, dragul meu.“

— „Ei bine, tată, eū încă nu.“

După un cēs, urcām scările la mătușă Ursula. Nevastă-mea numēră treptii trāgēndu-se de rampă, și eū duc faimōsa perinā, bombōnele și pe fiul meu, care n'a voit să iēsă fără a-și duce girafa cu sine.

Mātușă Ursula, care face asupra fiului meu efectul unui pumn de nuele, ne așteptă în micul ei salon înghețat. Patru foteluri pătrate, ascunse sub coperte galbine, se bursumflă după patru mici covōre. O pendulă, sub formă de piramidă cu un glob în vērf, face să resune bētrānul ei tic-tac sub un clopot prea mare.

Un portret, spēndurat de pārete și picurat de mușce, represintă o nimfă înarmată cu o liră de-asupra unei cascade. — Acēstă nimfă este mătușă Ursula. — Cum s'a schimbat!

— „Dragă mătușică, venim să-ți poftim an nou fericit.“

— „Să-ți exprimām tōte dorințele ce . . .“

— „Bine bine, nepōte și nepoțică, ședeți;“ și ea ne arată două scaune. — „Sunt fōrte simțitōre la pasul vostru; el îmi dovedește că nu v'ați uitat cu totul de îndatoririle ce vē impune familia.“

— „D-ta nu socotești, mătușică dragă, afecțiunea ce o avem pentru d-ta și care e de ajuns . . . Bebe, vino de sărută pe mătușă-ta.“

Bebe (la urechea mea). — Dar, tată dragă, te asigur că n'ēpā (eū depun castanele zaharisite pe o mesciōră).

— „Nepōtele, ai fi putut să te scutești de acest dar; șciți că zaharicalele nu-mi sunt bune, și, dēcā n'ași cunoșce indiferența vōstră față de sănētatea mea, ași vedea în acēsta nu sarcasm. Dar să lāsăm astea. Domnul tatăl vostru își rabdā neputințele cu același curagiū?“

— „Esci prea bună.“

— „Am cređut, că-ți voiū fi plăcută, mătușică dragă, brodāndu-ți o perinā pe care te rog să o primești.“

— „Îți mulțānesc, copila mea; dar mă țin încă destul de drēptă, mulțānesc lui dumneđeu, pentru a nu avea trebuință de perinā. Broderia este încântătoare; un desemn oriental! — Ai fi putut alege mai bine, șciid că-mi plac lucruri cu mult mai simple. De altcum e încântătoare, deși acest roșu lângă verde îți smulge o lacrimă. Am cercat deja acest simțēmēt curățind cēpā. Simțēmēntul colorilor nu este comun! Pentru acēsta am să-ți ofer fotografia pe care bunul părinte Miron a voit să mi-o facă cu ōri ce preț sub formă de cartă de visită, precum veđi.“

— „Oh! cât ești de bună și cum îți sēmēnā! Recunoști tu pe mătușă-ta, Bebe?“

— „Nu te crede îndatorată a dice contrarul cugetului tēu. Acēstă fotografiā nu-mi sēmēnā de loc, ochiul meu e cu mult mai strălucitor. Am colea și un pachet de jucării pentru copilul tēu. Îmi pare c'a crescut.“

— „Bebe, vino de sărută pe mătușă-ta.“

— „Și-apoi ne vom duce, mamă dragă?”

— „Ești un mic obraznic, domnule!”

— „Lasă-l să dică; cel puțin el e franc! Dar ved că bărbatul tău își pierde răbdarea; mai aveți și alte . . . alergături de făcut, nu vă rețin. Și dău, mă și duc la biserică să mă rog la dumnezeu pentru cei ce nu se rógă.”

Dacă din două-spre-zece vizite obligătore scoți o vizită obligătore, îți mai rămân un-spre-zece . . . Hm! — Visitiu, strada St. Ludovic în „Marais.”

— „Nu-î așa, tată dragă, că mătușa Ursula are ace în barbă?” dice Bebe.

Să trecem, dacă vreți, peste cele un-spre-zece vizite obligătore; ele sunt atât de puțin plăcute de povestit ca și de făcut.

Cătră cincî ore séra, — laudă domnului! — caii se opresc dinaintea casei părintești, unde prânzul ne așteptă. Bebe bate din palmi și suride deja bătrânei Ioane, care, la sgomotul trăsorei, a alergat la ușă. „Etă-î!” strigă ea, și duce pe Bebe până în bucătărie, unde mama, cu mâncile resfrânse, dă ultima lovitură cozonacului tradițional.

Tata, care se coboră în pivniță, cu lămpașul în mână, însoțit de bătrânul Ion, ce duce o coșarcă, se opresc de odată: „Ei! copii, ce târziu veniți! — Aideți în brațele mele, amicii mei, asta e ziua, în care ne sărutăm serios! — Ioane, ține-mi puțin lămpașul.” Și pe când bătrânul meu tată mă cuprinde în brațe, mâna sa caută pe a mea și o strînge lung. — Bebe, care se furișează între picioare, ne trage de haină și-și întinde cioculețul pentru a căpeta o sărutare.

— „Dar eu vă țin în tindă, și voi ați înghețat; intrați în salon; e foc bun și prietini buni.”

Ne-au audît, ușa se deschide, și brațele ni se întind. În mijlocul stringerilor de mână, a îmbrățișerilor, felicitărilor și sărutărilor, cartónele se deschid, bombónele plouă,

veselia devine sgomot, și voia-bună tumult. Bebe, în picioare în mijlocul bogățiilor sale, sémână cu un om bêt încungiurat de o comoră, și din timp în timp el scóte un strigăt de fericire descoperind o nouă jucărie.

— „Fabula omulețului!” strigă tatăl meu scuturând lămpașul, pe care l'a luat éráși din mâinile lui Ioan.

Se face o mare tăcere, și mititelul care e un începător în arta declamațiunei, își pierde deodată cumpétul. El plécă ochii, roșește și fuge în brațele mamei sale, care plecându-se la urechea lui, îi dice: „Aide, dragă: Un mielúșel bea apă . . . ; șcii tu, mielúșelul?”

— „Da, mamă dragă, șcii, berbecule cel mic care voia să bea.” Și cu o voce sdrobotită, cu capul plecat pe piept, el repetéză, suspinând adânc:

„Un mielúșel bea apă în unda cristalină.”

Noi toți, cu urechea încordată și cu surisul pe buze, urmárim deliciósa sa limbuță.

Unchiul Bertrand, care e cam surd, a făcut un cornet din mâna dréptă și și-a apropiat scaunul: „Aha! am înțeles, dice el, e Vulpea cu stragurii.”

Și cum toți fac: pst, cătră intrerupător, el adaogă: „Da, da, reciteză cu fineță, cu multă fineță.”

Succesul dă încredere drăguțului meu, care-și sférșește fabula într'un rís. Bucuria e comunicativă, și ne punem la masă în mijlocul veseliei celei mai nebune.

— „Apropo, dice tatăl meu, unde naiba e lămpașul meu? Am uitat pivnița — Ioane, bătrânule, iea-ți coșarca și aid să scormonim după surcele.”

Supa aburește, și mama, după ce a preâmblat în giurul mesei o privire suriđendă, cufundă lingura în blid.

Pe legea mea, tráescă masa familiei, unde se aședă cei pe care-i iubim, unde după prânz îți permiti să rezimi cotel pe pánzătură, unde la vârsta de trei-đeci de ani regásești vinul dela botez!

G. Droz.

V a r i e t á ț i .

Emigranta. Ilustrațiunea noastră de pe pag. 93 este după tabloul compatriotului nostru Ludovic Bruck, care a produs mare senzațiune în Salonul parisian din anul trecut. Diarele franceze au spus multe laude despre el. Tinérul artist se distinge de acum prin puținele sale tablouri și fiind un elev al lui Munkácsy de sigur va produce tablouri demne de numele maestrului său. Tabloul de față se deschilnește prin viață, care respiră în el. Pe podul unei corábii, între tot felul de obiecte de călătorii, se află o sêrmană copilă. Póte că părintii ei sunt ocupați cu aședarea acelor obiecte séu cu luarea de remas-bun. De un braț atêrnă o legătură de haine, în cealaltă mână se află un parapleu colosal, care împrumută întregului chip un caracter vesel. Pentru ca să aștepte cu mai mare răbdare, mititica a căpétat și o portocală mare, pe care o strînge cu mâna sa, dar nu o mușcă, ca și când ar fi póma oprită. De altcum curiositatea ei este escitată printr'un spectacul rar, încárcarea poverilor în marea corabiă, matrozii ciudați, funiile colosale. Micul ei suflet încă nu simte, că-și páreșește patria, nu se sperie de strapațele lungie călătorii, pe care n'o cunóșce, ci numai se uimește și privește în giur.

De ce s'au împuținat casătoriile. Împuținarea casătoriilor este nu fact constatată de statistică. S'au amintit o multime de cauze ale acestui fenomen. Unii au citat direcțiunea esențială egoistă și materialistă a epocii noastre, care alérgă după plăceri sgomotóse și și-a pierdut simțul pentru bucuriile liniștite ale familiei. Alții au considerat

greutățile de a-și căștiga pânea în ziua de astăzi și pretenșiunile esagerate ale femeilor în timpul nostru. S'a vorbit despre lúcsul covêșitor de o parte, ér de alta despre clubul care ofere flăcăilor în ziua de astăzi un confort analog cu al familiei. Tóte aceste esplicări nu sunt îndestulítore. Înimicul casătoriei este o mică invențiune, în aparință neînsemnată. „Așa! acum nu mai avem lipsă să ne casătorim!” strigă unul dintre holteii cei mai convinși, când vedu acea invențiune, ce constă într'un mic nasture de cămașă, care nu se mai cósce ci se pune într'o duplă gaură. Acéstă esclamară a fost oul lui Columbus, cheia mult căutată a enigmei. Într'adevăr împuținarea casătoriilor datéză de câteva đecimii de ani, dela descoperirea acestui nasture. De când holteii nu mai vine în pozițiunea crudă, de a smulge din scrin o jumétate de duzină de cămêși până găsește una cu toți nasturii, de atunci gândul holteismului și-a pierdut partea înflorátore. Dacă vre odată statul va fi lipsit de recruți, séu chiar se va stinge omenimea, cauza acestui réu va fi nasturele de cămașă, care nu mai are nevoie de a fi cusut.

Serbarea pentru inundații spanioli. Franca a dat și de astă-dată ocașiune la admirațiunea întregii lumii. Modul cum ea șcii se facă caritate a produs tot-deuna cele mai bine-făcétore rezultate. — Nicí-odată, póte, nu s'a presintat un așa avént caritabil; nicí-odată n'a strălúcit mai bine și nu s'au ajutat mai mult nenorocíții; nicí-odată nu s'a reunít atâtea miraculóse atractiunii și surprise atât de in-

genioase și variate. Să descrie prin mii de culori miile de detalii ale acestui feeric tablou, danțurile spaniole, splendidele cortegi de toreros, reproducțiunea Giraldei de Sevilla, situările provinciei Murcia, tombolele și miile de acte caritabile. Să spunem ceva, după „Gazeta Musicală” din Paris, și despre rolul care i-a fost rezervat Muzicii. — Programul a debutat printr-un concert, cum este usuiul în asemenea cas. Orchestra din două sute muzicanți, dirijetă de Olivier Métra, a rădicat cu brio uvertura din Muetta di Portici. — După acesta s'a executat, de odată pe cinci-spre-dece piano, Marșul Unguresc de Henric Kowalski și Mascaradă de Emil Artaud. Execuțiunea a fost ecseleantă și de un frumos ansamblu că-că era încredințată unor artiști de un adevărat talent: D-nii Fissot, Delieux, Chabaud, Lack, Kowalski, Artaud, Poisot, Thurnes, și alții. — Efectul era puternic la o distanță de mijloc, grația remarcabilei sonorități a frumóselor instrumente. — Corurile operii și ale Conservatorului, sub abila direcțiune a d-lui I. Cohen, au executat rugăciunea din Moise și finalul din Esthera. S'a ascultat și muzica gardei republicane, alternând cu două muzici militare spaniole, care cântau marșuri naționale, și cu cântăreții din aceeași țară, care executau cântece pitorești în cor. D-șora Rosita Mauri, grațioasa balerină a operii, a danțat un pas într-un intermed. În fine, concertul s'a terminat, la miezul nopții, prin marșul Thanhäuser, condus de Metra. — Cu această ocaziune a apărut și unicul număr din foia Paris-Murcia, care pentru redacțiunea și ilustrațiunea sa a făcut apel la principii condeiului și creionului, la capetele coronate și la omenii mari a-i țilei. — Albumul Paris-Murcia, care ne-a sosit, e o interesantă colecțiune de autografe, de desemnuri și de articole umoristice. — (Lira rom.)

Accidentul dela Dundee. O furtună grozavă băntuia peste Dundee Dumineca din 28 a. c., s'era, când trenul de persoane care venia dela Sud din Edinburgh se apropia de podul cel nou de peste riul Tay. Acolo, unde e podul peste Tay, riul are o lățime de două mile englese și o adâncime de 40 până la 50 picioare. Podul are 85 deschidături, dela 67 până la 245 picioare de înalte, când apa e în stare normală, și de 88 picioare când apa e urcată. Trei-spre-dece arcuri la mijloc forméză un fel de tunel. Fia-care arc are o lărgime de 245 picioare și e greu de 250 tone, fiind construită din cel mai bun fier. Aceste arcuri zac pe niște colóne forte tari de petró la 16 picioare de-asupra nivelului apei în stare de urcare și afară de acestea pe niște colóne de fier, fia-care colónă constând din șese părți. — Nefericitul tren plecă din Edinburgh la 4 ore d. a., cu vre o 200 pasageri. În St. Fort se luară biletele dela pasageri cari mergeau la Dundee. La 7 ore și 10 min. trenul ajunsese la partea despre medă-ți a podului. S'era era limpede, luna strălucia, însă furtuna urla într-un mod de necrețut. Omul care dă semnalul telegrafic la apropiarea trenului: „All right!” (Tóte în regulă!) și vedea trenul înaintând pe la jumătatea podului. Lămpile luminezá clar, când de odată o colosală limbă de foc se înalță spre cer și îndată după aceea se făcu pe pod un întunecare deplin. În același timp furtuna începe a deveni din ce în ce mai aprigă. — Acum omul de serviciu se neliniștește și voiește să telegrafieze spre partea sudică, dar aparatul nu mai lucréză. El presimte o nenorocire grozavă. Începe a striga și șeful comunicațiunii încercă a dobândi deslușiri. Se duce la pod, aci merge, aci se trăsece cu pericolul vieții de-a lungul șinelor; câte odată vijelia îl rădică în sus dela pământ. De-odată vede țșnind apa din țeva aqueductului și curgând peste șine, ér înaintea sa se deschide un abis îngrozitor, al cărui fund nu-l póte deosebi. El se reîntorce înspăimântat și anunțiaz mulțimii, care se adunase la stațiune, terribila catastrofă. Mulți omeni, cari v'ăduseră din stradele mai înalte intrând trenul pe pod, alergară într'acolo. Ei constatară că v'ăduseră bine lămpile, apoi zăriseră două limbi de foc înalțându-se în sus,

probabil frițiunea metalului care se sfărímă în timpul căderii; în urmă s'ar fi făcut de odată întunecare. Furia cea gróznică a furtunii se póte judeca și după împrejurarea că nici acești omeni nici alt cine-va la capul podului n'a audít alt-ceva decât urletul vijeliei. — După ce nu mai putea fi nici o îndoelă despre înspăimântătórea nefericire, cetățeni notabili din Dundee porniră la 10 ore nóptea cu vapóre spre locul sinistrului; deși furtuna se mai potolise ceva, totuși era încă atât de furiosă încât vaporul nu se putu apropia până lângă pod. Trebuiră dar să facă un mare ocol. Din partea din mijloc a podului, din colóne, arcuri și tren nu se vedea nici urmă. Atunci se trámise o luntre mică care înaintă până lipit de pod. Era meșul nopții. Cu multă precauțiune trei omeni înaintéză spre pod, însă nimic din părțile sfărimate nu vine să se arate privirilor lor. Nimic nu se vedea de-asupra apei. Numai la un loc apa se înverțește formând cercuri, ca și când acolo ar fi dispărut neșce ruine. Aprópe de o jumătate de milă este abisul ce se deschide între cele două rămășițe ale podului. — După întórcerea vaporului scene sfășietóre se petrecură la gara dela Dundee. Mai toți pasagerii sunt din oraș seú de prin prejur. Fia-care familiă tremură pentru o rudă seú un amic. Până acum nu s'au găsit cadavre. Câte-va pachete postale și bagaje ușóre au ieșit la mal la o distanță de patru mile din jos de locul sinistrului. Printre pasageri se afla și o tinără párechă conjugală, care tocmai se întorcea din călătoria făcută după nuntă. — Numărul persónelor dispărute e între 75 și 90. Până acum n'a eșit la mal decât un singur cadavru. Timpul și furtuna continuă aú împedecat până acum de a descoperi mai mult; vapórele încercă a descoperi și alte cadavre seú trenul, dar până acum tóte silințele fură zadarnice. Se găsece numai bucăți singuraticice dela stâlpi seú dela arcuri. Inginerii cred că vagónele din urmă aú deraliat și s'au isbit de arcuri, și că astfel s'a produs catastrofa. După mărturisirile marturilor oculari această presupunere se confirmă. — Podul de pe riul Tay era o operă remarcabilă. Lungimea sa era de 10,612 picioare. El a fost deschis circulațiunii în Maiú 1878 și construirea sa o costat 350,000 lire șterlinge, ceia ce face 8.750,000 lei.

Bibliografiă.

Religiunea din punct de vedere politico-iuridic, de Dr. Joán Bohl, avocat în Amsterdam. După traducerea germână de Silviu Bezeiu, preot al diocesis gr.-cath. oradane, notar consistorial. Oradea-Mare, cu tiparul lui Eugeniu Hollósy. 1879.

— **Lira română,** N-rul 4, din 23 Decembrie, are cuprinsul următor: Partea literară: Serbarea p'ntru inundații spaniole. — Opera italiana, un ballo in maschera de G. I. Mugur. — Muzica națională la Români (urmare) de G. Missail. — Câteva cuvinte despre cântece și cântăreți (fine). — Istoria generală a muzicii (urmare) de Felis. — Biografia lui Beethoven (fine). — Nontăp din străinătate. — Notițe. — Dicționar portativ, L. Stern. — Partea musicală: Preludiu și Hora Sinaia, de Iuliu Wien.

Gicituri de semne

de H. M.

× u □ × u □ i) ä, ui × ä × i Δ o □ u ?
) e × e s ? ä : i × u s □ i : s us × ii
) ä e, ? u × u × e a v o □ u ?
 S s u : e v i s ase □ e : u s) ii
) e × e s ? ä : i i) u : e : × a □ e
 Δ u s ä × i v s u ?) e-a □ □ e) u ×
 ○ □ i' × i + i : e) u : × □ is × a □ e
) ä s s e □ a : × ia × e-a + é : Δ u ×.

Posta Redacțiunei.

D-lui S. P. S., *Blagiu*. Subiectul „Daciei cuprinse” este minunat, dar modul cum se va executat nu-l putem cunoșce. Ne-ar trebui întregul; nimeni n'a criticat o operă după un fragment. — B., *Bravou*. De astă-dată musa d-tale, deși inspirată în primele două strofe, schiopată în cea din urmă. Nu 'ntelegem cum „o copilă pórtă în sin stălpilor tiraniei,” cu tóte că e modestă. Acesta ar trebui înlocuit cu alta. De altă parte noi trebuie să ve cunoșcem numele. — D-lui I. M., *Brosceii*. D-ta al fost abonant numai pe pátrarul prim, ér premiul se dá numai abonaților, care plătesc pe un an înainte. — D-nei E. C., *Udîn*. Aveți dreptate. Ne vom gândi la această procedură.

Cu numărul de față se încheie I-ul pátrar al anului IV.

Condițiunile de abonament se pot vedea în fruntea foii.

mănânce speranța pentru timpuri mai bune! — Oh! un singur biftect!" La cugetul acesta ochii lui Ionitã începurã a se 'nvãrți, buzele i se puserã 'n mișcare fără voia.

— „Gligore de sigur ẽrã-și va avea noroc; cine șcie decã tocma 'n momentul acesta nu șede undeva într'o bucãtãrie comodã și decã un mãnãncã ceva cald."

La ideia de „ceva cald," Ionitã simți nișce strinsori la stomach.

D'odatã se pãru, cã i-a venit o ideia maretã, într'un minut își lepãdã haina de casã, se 'mbrãcã cu un pardesiũ ușor și ca un vifor se 'ndreptã spre ușã, și pe trepte la vale.

II.

În mijlocul unui loc deschis, luminat magic de palida luminã a flacãrei de gaz, stetea o fãntãnã, a cãrei apã, ce curgea neincetat, indestulia pe toți locuitorii din giurul ei. Dinaintea fãntãnei ședeã o copilã curãțicã și-și împlea ulciorele. Din întunerec apare o figurã și-i poțteșce „bunã sãrã." Ea-i mulțameșce cu curtenire.

— „Domnișorã" începu necunoscutul „de bunã sãmã ții se va pãrea tare curios, cã-mi iaũ voia a te agrãi; însã n'am ce face. Mintea-mi dicea: n'o agrãi, inima dicea: agrãreșce-o. O, de mult te-am pãndit, cãnd ședeã la fãntãnã, și figura d-tale frumõsã mi-a atins inima adãnc.

N'am putut rezista mai mult; trebuie sã-ți spun, cã te iubesc, te iubesc infãcãrat, te iubesc mai mult, decãt voiũ fi iubit ori cãnd pe cine-va, și de cum va putea iubi cine-va vreodatã! În visurile mele mi s'a arãtat chipul d-tale; ori unde mẽ duc și staũ, pe d-ta te ved înaintea mea, numai pe d-ta, și cred c'ași fi smintit, decã nu ții-ãși descoperi tãte. Acum, domnișorã, spune-mi hotãrãrea, spune-mi, cã și d-ta mẽ poți iubi."

Copila tãcea confusã.

— „O, n'ai nici un cuvẽnt pentru mine?" Nu fi rece și crudelã; d-ta ești așã de bunã, de sigur nu vei vrea, ca eu sã mẽ omor aici la picioarele d-tale."

— „D-ta de sigur faci o glumã."

— „Eũ, sã glumesc! o cum îți poți bate joc de mine; ții-ãși putea face jurãmintele cele mai sfinte, dar pentru ce? — Decã și d-ta mẽ iubești, trebuie sã cređi în iubirea mea!"

— „Eũ nu șciũ de trebuie sã-ți cred d-tale, pentru-cã nu te cunosc de loc."

— „O! invetã mai întâiũ a mẽ cunõșce și vei vedea cã nu ții-ãi încredũt amorul unui om nedemn. Scumpa mea, intențiunile mele sunt reale, eũ nu voiũ avea odihnã pãnã nu ne va împreuna preotul la altar!"

(Va urma.)

CRONICA.

Atentat asupra pãrechei regesci din Spania. Regele Alfonso a fost în 30 Decembrie espus unui atentat pentru a dõua orã dela suirea sa pe tron. Regele avea scopul sã cerceteze teatrul Apollo. Deõre-ce însã în decursul zilei aflate vestea despre starea mai rea a președintelui camerei Ayala, visita nu fu sãvãrșitã și în locul ei fu hotãrãtã o preãmbulare cu trãsura, pentru a da reginei Christina ocaziunea de a cerceta mai multe pãrți ale orașului încã necunoscute de ea. Regele ținea însuși frõnele și era însoțit numai de doi servitori, pe cãnd un cãlãreț mergea înaintea trãsurei cu doi cai. Cãtrã cinci ore pãrechea regescã se rentõrșe pe cale mayor. Într'un loc se produsese o micã imbulzãlã de õmeni, așã încãt regele se vedũ silit, de a mẽna mai încet pentru a încungiura vrã o nenorocire. Întrãceea deõre-ce caii nu prea voiaũ sã se supunã, el fãcu observarea cãtrã regina „cã caii încã nu sunt destul de invetãți" — ẽr acesta rãspuns: „atunci sã nu-i mai inhame" — De obiceiã regele, cãnd ține singur frõnele, se întõrce la palat pe piața dela Armenia, de astãdatã, fãrã sã șcie pentru ce, alese tor del Principe. Cãnd trãsura înainta mai încet pe pãrtã, se arãtã un feciorãș cam de 19 ani, puse mãna pe rezimãtõrea trãsurei și slobođi douẽ pușcãturi de pistol asupra regelui și reginei. La prima pușcãturã glonțul trecu atãt de aproape de grumazul regelui, cã acesta se cređu nimerit și duse mãna la gãt! Cãii se speriarã, regina scõse un strigãt tare de spãmã și-și imbrãțișã soțul, pe care-l credea nimerit. În același moment cãdu a dõua pușcãturã, care trecu tare aproape de fruntea reginei. Acum cređu regele cã soția sa e rãnitã, dar privirea arãtã îndatã contrarul, trãsura intrã pe pãrtã, și numai rezimãtã pe brațul regelui se urcã regina în camera sa unde încungiurãtã de damele sale de curte, se lãsã pe un scaun. Medicul chãmãt în grabã, ordonã o tasã de cãũ de flõr de teiũ, pe care regina îl beu dupã mai multe indemnãri. Întrãceea ucigașul cãutase sã scape cu fuga dar nu ajunșese departe, deõre-ce atãt cãlãrețul trãsurei regesci cãt și straja dela pãrtã și cãte-va persoane civile îl urmãrisẽ și-l ajunșeserã. O strajã de cavaleriã voise sã-l strãpungã cu lancea, decã nu-l impedeã cãlãrețul regesc. În același moment veniserã și cãți-va õmeni ai poliției și asasinul fu prins. El se numeșce Francisco Otero Gonzalez, este de 19 ani, nãscut în Guinta, provinciã Lugo, brutar și necãsãtorit. Tatãl sãu e mort, mãmã-sa mai trãeșce; în Madrid locueșce un unchiũ și un frate al lui, un copil de 10—15 ani. Arma ucigașã este un pistol Lefauchoux cu douẽ țevi de calibrul 16 mm.

Din Geneva primeșce „Romãnul" Îmbucurãtõrea șcie cã studenții romãni de-acolo au format o societate, a cãrei devisã este *Patriã și Unire*. Felicitãm pe junii noștri compatrioți pentru buna lor ideia.

La *Turquie* anunțã cã consulatele grecești dela București, Belgrad, Cetinie și Sofia vor fi transformate în agenții diplomatice, ai cãror titulari vor avea și titluri de ministri reșediinți.

Scirile din Priserend descriũ situațiunea ca fõrte serioasã. În urma ordinului primit din Stambul, Achmed Muktar-pașa a chieamtã la konakul sãu pe toți capii de acolo ai ligei albanese și le-a spus cã este în interesul Sultanelui și al imperiului de a ceda Muntenegrului, în mod pãciptic, districtele Plava și Gusinie. La acẽsta capũ ligei rãspunserã scurt cã deja s'a chieituit prea multe vorbe pentru acẽstã afacere. Ei declarã în numele poporului albanes cã nici o datã nu vor consimți la cedarea teritoriului, fãã chiar a unei bucãți cãt de mititele de pãmẽnt; trebuie ca armele sã decidã. Ghaziul, pe care ei îl venerãzã pentru faptele sale, sã declare Sultanelui cã e în interesul națiunii și al religiunii de a se împotrivi cu armele în contra *Karadaglijilor* și, decã consilierii pașabului sunt mituiți de strãini, și vor trãmite trupe în contra apãrãtorilor patriei albanese, atunci liga va șci sã se apere și în contra acestora. — Dupã aceea a fost o întrunire a Mahometanilor în Barjak-Giamia, unde Mustafa Effendi și Selim Muderiss (douã hogi) ținurã poporului discursuri fanatiche, chieũdu-le cã nu trebuie sã lase pe frații din Gusinie singuri în lupta în contra dușmanilor.

Evreii în Rusia. Guvernul rus, dupã cum aflã diarul *le Globe* dela corespondentul sãu special, a luat mẽsurã de o escesivã rigõre în privința Evreilor. Jidovii, dupã un decret de curẽnd, sunt gonitã de aci înainte din teritorul casacilor dela Don. Acei cari sunt stabiliți în acest teritoriũ, vor trebui, în termen de douã ani, sã-și vëndã bunurile imobile și sã se retragã. — Evreii dupã fruntariile Basarabiei, sub pretestul cã toți sunt contra-bandisti, sunt asemenea gonitã, în virtutea unui decret dat de acum patru-deci ani și pe care-l scot adã ẽr la ivelã. — La Petersburg, la Moscova și prin alte orașe mari, comercianții, samsarii și speculanții jidovi sunt obiectul a noui regulamente restrictive prea severe și care le face mai imposibil exercitiul profesiunii lor.

D-nul Conduiritis, plenipotentiarul Greciei, a adresat, la 1 Ianuariũ, o scrisõre lui Savas pașa pentru a-i cere într'un mod grabnic sã ficeze ziua fitõrei conferințe

